

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 2 OCTOBER 1935

No. 1031

COMMISSIE VAN REDACTIE:

*P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).*

Redactie-adres: Pieter de Hoeweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplootweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

INHOUD.

	Biz.
HANDELSBELEMMERINGEN EN VALUTASTABILISATIE door	
<i>Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart</i>	850
Hypotheeken en hypotheeken door <i>C. J. P. Zaalberg</i>	851
Over de brug door <i>Prof. Dr. N. J. Polak</i>	851
De beteekenis van de vaste lasten voor het bedrijfsleven door <i>Dr. H. M. H. A. van der Valk</i>	852
De internationale zuivelpositie door <i>H. J. Frietema</i> ..	854
De kosten van levensonderhoud in België voor en na de devaluatie van den Franc door <i>A. J. W. Renaud</i>	856
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Fransche begrooting voor 1936 door <i>Dr. H. Weichmann</i>	857
AANTEKENINGEN:	
Verschuivingen van het eerst- en kolenvoer in de N.W.-Europeesche zeehavens door <i>W. van Looveren</i>	859
MAANDIJFERS:	
Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.....	859
STATISTIEKEN	861—864
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

1 OCTOBER 1935.

Voor het verloop van de geldmarkt bestond deze week veel belangstelling. Aanvankelijk wachtte men af; geld voor bankaccepten werd schoorvoetend ter beschikking gesteld, terwijl de prolongatierente weder eenige malen ambtshalve moest worden vastgesteld. Na de ondubbelzinnige verklaringen van onzen Minister-President was ontspanning merkbaar, welke zich echter, omdat een tamelijk beduidende maandswisseling in aantocht was, nog niet zoo zeer uitte in lagere geldkoersen, doch welke voorloopig nog maar in een betere beoordeeling van de naaste toekomst tot uitdrukking kwam. De notering voor drie maands bankaccepten bewoog zich tegen het officieele disconto aan. Schatkistpapier deed 5½ pCt., met voor latere termijnen lagere noteringen: jaarsbiljetten 5 pCt., 2-jaars 4½ pCt. en 3- en 5-jaars 4¼ pCt. De prolongatierente daalde van 6½ pCt. tot 5¾ pCt., slot 6 pCt. Waarschijnlijk geïnspireerd door de gunstiger berichten is er de laatste dagen een geldgever in de markt gekomen; men wil ook beweren, dat hogere instanties hieraan niet vreemd zijn. Call bleef ca. 5½ pCt.

* *

De stemming op de wisselmarkt is de laatste dagen veel rustiger geworden. Naar aanleiding van de Kamerdebatten zijn er tusschentijds nog wel enkele plotselinge koersschommelingen waar te nemen geweest, doch tenslotte is er aan het omzetten van Guldens in vreemde valuta een einde gekomen. Het vertrouwen schijnt langzaam aan terug te keeren, hoewel er tot nu toe nog geen sprake is van terugkeer van gevlucht kapitaal. De koersen eindigden op het laagste punt van deze berichtswEEK. Ponden sloten na 7.27½ en 7.33 op 7.26, terwijl Dollars, die zich de geheele week boven het goudpunt hadden bewogen — zij kwamen zelfs op 1.48½; op welken prijs er weder goud geëxporteerd werd — op 1.47¾ sloten. Ook Fransche Francs, die op 9.75½ de week openden en tot 9.79 opliepen, waren tenslotte beduidend flauwer en sloten op 9.73¾. De Ponden-Dollar-notering bleef rond de 4.91, terwijl Ponden-Parijs voornamelijk tusschen de 74.50 en 74.60 noteerden. Vanuit Parijs werd eveneens goud naar Amerika verscheept. Belga's 25.— — 25.15 — 24.95. Zwitsersche Francs die tot 48.30 stegen, sloten op 48.08. Marken eveneens lager: 59.40. Register-Marken, die in het midden der week gezocht waren, veranderden uiteindelijk niet. Effecten Sperrmarken lager; Credit-Sperrmarken — en gele cheques — onveranderd.

Kabel Indië lager: 100½. Canadeesche Dollars 1.46¾. Argentijnsche Pesos waren op de hogere meer aangeboden en liepen tot 40½ terug.

Ook op de termijnmarkt is de betere stemming duidelijk merkbaar geworden. Alle termijnen zijn beduidend teruggelopen. Zoo noteeren tenslotte Ponden op één- en drie maands-levering 8½ en 19¾ c. boven contant, Dollars 1½ en 4½ c. agio, wat, vergeleken met de prijzen in het midden der week nl. voor de Ponden 12½ en 30 c., en voor de Dollars 2½ en 6 c., een flinke verbetering is.

De goudprijzen zijn eveneens sterk gedaald: Baren f 1.651,50, Eagles 2.50, Sovereigns 12.30 en Gouden Tientjes 10.35. Marken bankpapier weder lager: 41.25.

HANDELSBELEMMERINGEN EN VALUTA-STABILISATIE.

De vorige week heeft de Financieele Commissie van den Volkenbond enkele belangrijke Resoluties aangenomen. Daaronder trekt die van den Britschen Gedelegeerde Burgin in bijzondere mate de aandacht. Deze Resolutie, welke in de plaats is getreden van een voorstel van den Franschman Bonnet, welke laatste zich bij de Engelsche redactie heeft aangesloten, luidt volgens de in de dagbladen gepubliceerde tekst als volgt:

„overtuigd van den zeer nadeeligen invloed op den internationalen handel van de willekeurige beperkingen, die de regeeringen uitvaardigen en vaststellen;

overtuigd dat een van de einddoelmerken van de regeeringen is: de terugkeer tot den gouden standaard;

van meening, dat het gewenscht zou zijn, zelfs voordat het herstel van een internationale munt mogelijk wordt, doeltreffende maatregelen te nemen om de hinderenissen te vermijden, die den ruilhandel van goederen in den weg staan en dat een dergelijke uit-den-weg-ruiming dier hinderenissen een onontbeerlijke voorwaarde is voor de verdere ontwikkeling van het economisch herstel, dat zich op het oogenblik voordoet;

van oordeel, dat het herstel van den internationalen handel in groote mate begunstigd zou worden, indien een zoo groot mogelijk aantal landen overeenkomsten zou sluiten, die ten doel hebben een meer liberale economische politiek toe te passen;

erkennende anderzijds, dat de gunstige gevolgen van dergelijke overeenkomsten nog uitgebreider zouden worden, wanneer zij gegrond zouden zijn op het beginsel van de meest begunstigingsclausule, zich rekenschap gevend van het feit, dat de regeeringen aarzelen overeenkomsten voor een langen duur te sluiten, wanneer de omstandigheden, waaronder zij gesloten zijn, onderhevig zijn aan plotselinge veranderingen, tengevolge van de wisseling in wisselkoersen, dit alles overwegend, bevelen de Volkenbondsvergadering aan:

dat de regeeringen een grootere handelsvrijheid zullen aanmoedigen door middel van tweezijdige verdragen, daarbij desgewenscht bepalende, dat zij in geval van belangrijke wijzigingen in den ruilvoet tusschen de munten de verdragsluitende partijen de mogelijkheid zouden hebben deze overeenkomsten na een kennisgeving op korten termijn te wijzigen.”

Deze Resolutie behelst dus een aanbeveling van een systeem van bilaterale verdragen, liefst met meest-begunstiging en gekoppeld aan de stabiliteit van de geldeenheden der daarbij betrokken partijen ten opzichte van het goud.

Het hier aanbevolen systeem van voorwaardelijke vermindering van handelsbelemmeringen heeft voor de verschillende landen een zeer ongelijk belang. Die landen, die na de in de huidige depressie ingetreden deflatie hun geldeenheden reeds voldoende gecorrigeerd meenen te hebben door middel van devaluatie ten opzichte van het goud of door een stelsel van voorloopig „zwevende” valuta, kunnen van de doorvoering van de denkbeelden, die in deze Resolutie zijn neergelegd, veel voordeel hebben. De door hen met andere landen te sluiten verdragen verbeteren hun handelsbetrekkingen tot het buitenland en scheppen voor anderen een belang om de bestaande valutaverhoudingen niet te wijzigen.

Anders is de situatie van de enkele nog resteerende goudlanden, en ook van die landen, die wel reeds gedevalueerd hebben, maar nog niet tot een voldoende mate van intern economisch evenwicht zijn gekomen. In deze landen wordt nog steeds geworsteld met de door de deflatie ontstane wanverhouding tusschen opbrengst en kosten en daar zijn met name de uitvoerbedrijven nog ver verwijderd van een normale rentabiliteit.

Vooraf met betrekking tot Nederland springt dit laatste in toenemende mate in het oog. Groot is het gebrek aan intern economisch evenwicht hier te lande. Het vraagstuk der vaste lasten, die op het bedrijfsleven drukken, wacht nog steeds op oplossing. Onder de op het bedrijfsleven drukkende lasten

nemen de inkomsten, door de Overheid aan het bedrijfsleven onttrokken, een zeer belangrijke plaats in. In nog geen half jaar tijds is een royaal gebaar tot belastingverlaging door een Regeering, die met haar aanpassingspolitiek voortdurend te laat is, veranderd in een pijnlijke belastingverhoging ter dekking van een sterk gestegen tekort. De werkloosheid is nog steeds stijgende in verhouding tot vroegere depressiejaren. De levenskosten blijven hoog en het loonniveau, ten dezen ongunstig beïnvloed door de loonen in beschutte bedrijven, vertoont ten opzichte van de voornaamste concurrenten van ons land een pijnlijk gebrek aan aanpassing.

Dit wordt feitelijk door allen toegegeven, geheel afgezien van de vraag, of men de noodige aanpassing al dan niet met behulp van devaluatie wenscht bewerkstelligd te zien.

De toekomst van ons economisch leven is thans in nevelen gehuld. Consequente deflatie, met inbegrip van aantasting van de hoofdsommen der schulden, die op onze volksgemeenschap drukken, wordt door de Regeering verworpen, en zulks op goede gronden. Aan den anderen kant heeft het door haar gevolgde stelsel van hier en daar een neerwaartsche druk uit te oefenen op sommige kostenelementen om dan elders door steunmaatregelen het totale kostenniveau toch weer op te drijven, tot dusverre nog slechts geleid tot verergering van den toestand. En ten aanzien van de devaluatie is thans het parool: „stilzwijgen”, hetgeen in bedenkelijke mate op struisvogelpolitiek gelijkt.

In zoo onzekere omstandigheden adhaesie te betuigen aan een Resolutie, waarvan de handhaving der huidige goudwaarde van den Gulden een essentieel bestanddeel uitmaakt, komt ons een zeer verkeerde houding voor. Het systeem-Burgin heeft zin in een wereld, bestaande uit landen, die elk voor zich in eigen huishouding een redelijke verhouding tusschen opbrengst en kostenpeil hebben bereikt, maar niet in een gemeenschap van staten, waarvan er verschillende, en daaronder belangrijke zijn, die van zulk een bevredigende verhouding nog zeer ver verwijderd zijn.

Daarom schijnt ons deze Geneefsche Resolutie, met hoeveel geestdrift ook begroet in de Volkenbonds-bijeenkomst zelf, en hoezeer ook de *motu proprio* geuite instemming van Cordell Hull wegdragende, in de huidige omstandigheden praematuur. Dat valt te betreuren, omdat de Volkenbond hierdoor zijn toch al aanmerkelijk gereduceerd prestige op economisch gebied steeds verder ziet wegzinken. De Resolutie-Burgin zou daarom, zolang de bestaande disproportionaliteiten in de goudlanden niet zijn opgelost, wel eens gedoemd kunnen zijn om de lijst van *pia vota* te vermeederen, waarmee Genève de wereld zoo rijkelijk heeft voorzien.

Mocht niettemin onze Regeering daar anders over denken en op basis van de Resolutie-Burgin „handelsverdragen met goudclausule” gaan sluiten, zoo zouden wij zulks zeer gevaarlijk achten.

De Regeering *hoopt* langs den weg van bezuiniging en aanpassing den Gulden op goudpeil te kunnen houden, maar men kan er haar in de huidige omstandigheden toch niet van verdenken, dat zij zich daaromtrent innerlijk gerust en verzekerd gevoelt. Handelsverdragen „met goudclausule” zouden haar daarom op niet verantwoorde wijze de handen binden. Immers, indien zich na het afsluiten van zulke verdragen toch nog de noodzaak zou voordoen om het goudpeil van den Gulden te wijzigen, of indien de Regeering eens zelf tot het inzicht zou komen, dat devalueeren de voorkeur verdient boven haar politiek van „inconsequente deflatie”, zoo zou zij zich voor een pijnlijke impasse geplaatst zien. Zij zou dan de keuze hebben om of het op het gebied der handelsverdragen bereikte resultaat weer teloor te doen gaan, of wel haar toevlucht te nemen tot een zeer bedenkelijk middel, t.w. de schijnhandhaving van de vroegere goudwaarde met behulp van innerlijke uitholling

daarvan door deviezencontrôle overeenkomstig het Duitsche stelsel. In het eerste geval zou de nieuwe handelsverdragenpolitiek uitloopen op een vermijdbare desillusie voor onze zwaar geteisterde uitvoerbeprijving, in het tweede geval laten wij de beoordeeling gaarne aan den lezer over.

Het een en het ander is ongewenscht. Daarom hopen wij, dat de Regeering ook na de Geneefsche Resolutie zal blijven beseffen, dat zij thans meer dan ooit moet kunnen beschikken over de grootst mogelijke vrijheid met betrekking tot de hier te lande te volgen monetaire politiek en dat zij zich juist nu in dit opzicht niet tegenover het buitenland moet binden.

G. M. V. S.

HYPOTHEKEN EN HYPOTHEKEN.

Zo de jongste parlementaire crisis ons iets geleerd heeft (of we een nieuw kabinet hebben weten we nog altijd niet; een gekeerde jas lijkt wel nieuw, maar is het niet), dan is het wel, dat crediet meer waard is dan geld. Crediet maakt gezond geld en als het crediet weg is, moet de bankbiljettenpers die taak overnemen, doch maakt dan ongezond geld.

Het met de Regeringsschaar bedreigen van hypotheeken, die credietwaardige crediteuren afgesloten hebben met bona fida credietgevers op nog volwaardige onderpanden, heeft vele pennen in beweging en vele geldbronnen tot stilstand gebracht.

Ik meen niet ver mis te maken met als oorzaak van deze boze daad een andere boze daad aan te wijzen, n.l. de wijze, waarop de landbouwsteun is op- en voortgezet.

Reeds van vele zijden is erop gewezen, dat de zware lasten, die op ons gehele volk drukken als gevolg van het streven om de Landbouw in stand te houden (Gelukkig Zweden, dat meer hout, papier, erts en staal voortbrengt dan groente, suiker, melk en eieren!) voor een belangrijk deel ten goede komen aan het grondbezit en het grondcrediet.

In scherpe tegenstelling tot de niet-renderende en waardeloos wordende aandelen en obligaties van industriële, scheepvaart- en koloniale ondernemingen en scheepsverbandbanken vormen landerijen en hypotheeken daarop nog altijd een rentedragend bezit, niettegenstaande die landerijen evenmin bedrijfswaarde hebben als stilstaande fabrieken of opgelegde schepen. De winst op de oogst, de daarvan betaalde pacht en rente komen uit de directe belasting van de binnenlandse verbruikers, die gedwongen zijn te kopen op een bepaalde markt tegen kunstmatig vastgestelde prijzen. (Zulke prijzen zijn een typisch product van zuiver Nederlands fabrikaat). Dat met dit machtige middel getracht wordt het bedrijf op gang te houden voor heden en toekomst kan stroken met het algemeen belang. De tijdelijke triomf van de actieve handelspolitiek in vreemde landen zal helaas nog wel tot andere maatregelen verleiden of nopen om van de Nederlandse arbeidskracht nog zoveel mogelijk productief te maken.

In de niet-agrarische bedrijven, met name in de nijverheid en in de scheepvaart, gaat aan iedere daadwerkelijke hulp een zorgvuldige garantie vooraf, dat het gesteunde bedrijf geen winst zal maken. Eerst worden „offers” gevraagd, ook van de obligatiehouders en andere crediteuren, terwijl de aandeelhouders blij moeten zijn met het voortbestaan van het bedrijf, dat misschien later weer profijt afwerpt.

Hiertegen kan geen ernstig bezwaar gemaakt worden, ook niet door credietkundigen, want het behoud van een zakelijk of natuurlijk verband tussen de altijd onvaste waarde van het onderpand en de regelmaat der rentebetaling is de gezonde prikkel voor het verantwoordelijkheidsgevoel der credietgevers.

Het landbouwcrediet heeft juist die heilzame prikkel grotendeels verloren sedert de overheid door zijn steunmaatregelen aan het op de landerijen uitgeoefende bedrijf pacht en rente garandeert. Ik herinner mij mijn verbazing toen ik bij de eerste plannen voor

steun aan de melkveehouders bij de berekening van de kostprijs een post voor pacht of rente tegenkwam. Rente voor grond, die geen rendement oplevert en waarvan het in gebruik blijven een voordeel voor den eigenaar is, omdat dan de kwaliteit behouden blijft. Afschrijving kent dus ook dan dit kapitaal niet. Vergeelijk dit eens met een schip of een fabriek.

Wel hebben Pachtwet en Hypotheekbesluiten een poging gedaan om de landgebruikers op hun bedrijf te laten blijven en daarbij zijn in menig geval de verplichtingen verlaagd, doch daarbij gold meer de financiële toestand van den pachter of den hypotheekboer als motief dan de onzuiverheid van de bron, waaruit de betalingen geput worden.

Dit verstoppertje spelen met de rechtsgrond voor renteverlaging bij hypotheeken op land, heeft er waarschijnlijk sterk toe bijgedragen, dat de renteschaar ook werd uitgestoken naar andere hypotheecaire leningen, waarbij noch de waarde van het onderpand noch de rentabiliteit ervan een wijziging hadden ondergaan als het geval is met bouw-, wei- en tuinland.

Zodoende heeft de eerste boze daad tot een tweede met nog kwader gevolgen geleid. Had het verlenen van landbouwsteun met ongemoeid laten van pacht en rente tengevolge, dat het gehele bedrijfsleven extra belast werd en dat vrij gekomen geld gaarne belegging zocht in los land of boerderijen, hetgeen wijst op de opheffing van de verantwoordelijkheid van den thans beveiligden credietgever, de bedreiging van alle andere hypotheecaire leningen in het vaste-lastenontwerp werd de doodsteek voor het nog gezond gebleven credietwezen buiten de landbouw.

Ook deze boze daad heeft reeds vóór zijn uitvoering tot erger geleid, wat een duidelijke waarschuwing is om die weg ten spoedigste te verlaten.

Men behoeft de koerslijst der pandbrieven maar in te zien om te beseffen, dat de gulden zich daar niet meer veilig voelt en waar moet hij dan anders heen dan over de Noordzee of de Oceaan?

Sedert de derde Dinsdag van September is er hoop, dat althans dit kwaad niet over ons zal komen. De staatsleningen hebben al weer meer vertrouwen gekregen, de kans voor de pandbrieven wordt met de dag beter, maar het is dringend nodig, dat het verlossende woord spoedig duidelijk weerklinkt, want erger dan zware lasten is afwezigheid van crediet en vertrouwen.

Wanneer die boze daad van credietonderminning niet tot stand komt, mag dit niet de aandacht afleiden van de reeds begane boze daad in de landbouwsteun. Zolang die niet ongedaan wordt gemaakt, blijft het credietwezen een zieke plek behouden en blijft het bedrijfsleven, via de levenskosten en diverse heffingen, belast met tientallen miljoenen guldens, die handel, scheepvaart en industrie de kleine kans op herstel ontnemen.

C. J. P. ZAALBERG.

OVER DE BRUG.

De versnelde bruggenbouw is technisch vlotter in zijn werk gegaan dan administratief. Aan de bruggen zelf is en wordt hard gewerkt; de resultaten zijn er reeds of mogen binnen afzienbare tijd worden verwacht. Men is op het financieringsplan vooruitgelopen en heeft voortgewerkt. Hulde aan het Departement van Waterstaat voor deze anticipatie!

Het financieringsplan ligt thans in de derde gepubliceerde proeve voor ons. Na de naamloze vennootschap tot exploitatie van de bruggen door tolheffing¹⁾ en de naamloze vennootschap voor credietverlening en tolconcessie²⁾ hebben wij thans een project, dat door eenvoud uitmunt. Geen naamloze vennootschap, geen garanties, geen tolheffing, geen schijn-aandeelhouders, geen staatswinstdeling, geen camouflage, maar enkel en alleen kapitaalsuitgaven op een

¹⁾ Zie E.-S.B. 12 April 1933, blz. 296.

²⁾ Zie E.-S.B. 23 Jan. 1935 blz. 64, 30 Jan. 1935 blz. 116.

publieke dienst met middelen tot dekking in een vooraf bepaald tijdvak. Sober en duidelijk spreekt het gehele plan uit één enkele tabel en een wetje van twee korte artikelen plus een in-werking-tredingsbepaling. Hulde aan den Minister van Waterstaat voor deze aanpassing!

Niet slechts de eenvoud van het nieuwe plan geeft aanleiding voor die hulde, maar ook het feit, dat de Minister rekening heeft gehouden met de vele en grote bezwaren, die tegen de beide vorige ontwerpen waren ingebracht. De tolheffing is opgegeven, zodat niet zal worden overgegaan tot differentiële behandeling van de onderscheiden delen des lands. Voor zover bijzondere lasten voor deze versnelde uitvoering van werken worden opgelegd, laat men het gehele motorverkeer bijdragen, in de vorm van een kleine verhoging van de benzinebelasting. Daartegenover echter verkrijgt men een deel der middelen door de jaarlijkse bijdragen uit het Verkeersfonds enige jaren langer voort te zetten dan vroeger in de bedoeling lag, terwijl men nog een oeververbinding bij Velsen, die in de vorige plannen niet was voorzien, mede in het plan betreft. Dat men de reeds vroeger uitgegeven bedragen voor bruggenbouw of een deel der schuld van het Verkeersfonds mede in de financiering blijft betrekken, lijkt ons niet zo fraai, maar men kan nu eenmaal niet alles krijgen wat men wenst, zeker niet in deze tijd.

Ook de benzineheffing heeft natuurlijk zijn bezwaren. Vooral voor de binnenscheepvaart, die zeker geen belang heeft bij de bruggenbouw, zal zij een zware last zijn. De opbrengst kan onzeker blijken, als de techniek zich wijzigt in de richting van andere dan benzinemotoren. De heffing is voor een beperkte tijd voorzien, voor tien jaar. Dit doet de bezwaren reeds verminderen: de tolheffing zou twintig jaar voortduren en veel meer ongerief veroorzaken.

De Minister is over de brug gekomen; mogen de critici hem thans tegemoettreden. Hoofdzaak is, dat ook het verkeer spoedig alom over de brug kan gaan. Of door de tunnel? Dat men met deze netelige strijd-vraag voor Nieuwe Maas en Noordzeekanaal even grote voortvarendheid betrachte als met de overige oeververbindingen! P.

DE BETEKENIS VAN DE VASTE LASTEN VOOR HET BEDRIJFSLEVEN.

De debatten, die de vorige week in de Tweede Kamer zijn gehouden, verdienen in meer dan één opzicht de aandacht. Belangrijk zijn vooral de beschouwingen over de tegenstellingen met betrekking tot de deflatiepolitiek. De heer De Geer heeft in dit verband de opmerking gemaakt, dat, indien zowel Dr. Colijn als Prof. Aalberse gelijk hebben — wat in theorie mogelijk is — devaluatie zeker moet komen. Want dan komt zij, zowel indien consequente deflatie aanvaard wordt (wegens kapitaalvlucht), als indien zij niet aanvaard wordt (wegens economische uitputting). Hoewel het interessant zou zijn om deze standpunten nader te beschouwen, willen wij ditmaal de aandacht vestigen op het probleem van de vaste lasten, dat van dit vraagstuk een zeer belangrijk onderdeel vormt. Uitgangspunt hiervoor vormt de volgende uitspraak van Minister Colijn (Handelingen van de Tweede Kamer, blz. 28/29).

„Wat nu, Mijnheer de Voorzitter, betreft het gelege verband tusschen devaluatie en vaste lasten, met betrekking dan tot de verhouding tusschen productiekosten en prijzen, moet ik er op wijzen, wat ook reeds geschied is in de Memorie van Antwoord van het bezuinigingsontwerp, dat die verhouding tusschen productiekosten en prijzen beheerscht wordt niet door één factor, maar door drie factoren. Die verhouding wordt beheerscht door hetgeen men betalen moet voor de grondstoffen, door hetgeen men betalen moet aan loonen en door de vaste lasten, die op het bedrijf drukken. Dat zijn de drie factoren, die hun invloed doen gelden. En nu, Mijnheer de Voorzitter, is het een bekend feit, dat, het bedrijfsleven, dooreen genomen,

ik spreek dus niet over afzonderlijke bedrijven, waar die cijfers anders kunnen zijn, die productiekosten worden beheerscht voor 30 pCt. door wat men betaalt voor de grondstoffen, voor 50 pCt. door wat men betaalt aan loonen en voor niet meer dan 20 pCt. door wat men betaalt aan vaste lasten.

Het vraagstuk van de vaste lasten speelt dus in de verhouding tusschen productiekosten en prijzen een betrekkelijk ondergeschikte rol. Hierdoor nl., doordat de beide andere factoren van viermaal groteren invloed zijn dan de factor van de vaste lasten, en, aangenomen nu een oogenblik, wat ik niet toegeef, dat door devaluatie het probleem van de vaste lasten verzacht zou worden, dan staat daar toch dadelijk tegenover, dat, afgezien nog van de loonen, de grondstoffen een nadeeliger invloed op het kostencijfer zullen uitoefenen dan de verlichting bedraagt, die voor de vaste lasten zou kunnen worden verkregen. Immers, de grondstoffen vormen dooreen genomen 30 pCt. van de kosten en de vaste lasten slechts 20. Wanneer men voor wat men uit het buitenland aan grondstoffen trekt, meer moet betalen in verband met de devaluatie, dan is dat nadeel groter dan het voordeel, dat, gesteld, dat het juist ware, uit de verlaging van de vaste lasten door devaluatie kan worden verkregen. Mede daarom moet de Regeering dan ook die, in de Kamer bij herhaling gemaakte tegenstelling tusschen consequente deflatie en devaluatie als onjuist van de hand wijzen, en niet alleen als onjuist, maar als verwarrend stichtend.

De devaluatie geeft voor geen enkel probleem een blijvende oplossing en het probleem van de verhouding tusschen kosten en prijzen wordt veel sterker beheerscht door den uitgavenpost voor grondstoffen en loonen dan door den druk van de vaste lasten.”

Het is ons niet bekend; waaraan de gegevens betreffende de verdeling van de productiekosten zijn ontleend. Zeer waarschijnlijk zijn zij afkomstig van het bekende rapport van het Centraal Bureau voor de Statistiek over den invloed van het arbeidsloon op den kostprijs van de producten. In dit rapport is een globale schatting gemaakt van de waarde van de Nederlandse jaarproductie in 1929, die voor dat jaar als volgt was samengesteld.

Waarde van de Nederlandsche productie in 1929,

	In mill. guldens	In proc.
Loonen en salarissen	3.900	47.6
Sociale lasten	100	1.2
Vaste renten	650	8.-
Fluctueerende renten	800	9.7
Invoer	2.750	33.5
	8.200	100.-

Volgens deze gegevens is 9.2 pCt. als vaste lasten te beschouwen (sociale lasten en vaste renten). De fluctueerende renten zijn geen vaste lasten, omdat het aandeelenkapitaal niet op een vaste vergoeding recht heeft. Afgaande op deze opstelling, zou dus niet 20 pCt., doch slechts 10 pCt. van de productiekosten uit vaste lasten bestaan.

Deze opstelling geeft echter een zeer onvolledig inzicht in dit hoogst belangrijke vraagstuk. In de eerste plaats blijkt hieruit niet de betekenis van de aflossingen op de hoofdsommen, die voor bijna elk bedrijf, dat met vast kapitaal wordt gefinancierd, op het oogenblik zoo belangrijk is. Verder is uit deze opstelling de druk van de tarieven (belastingen, gas, electriciteit, spoorwegen enz.) en van de starre prijzen niet te zien. Deze kostenelementen bevinden zich of onder de posten loonen, salarissen en invoer of zijn in deze berekening niet opgenomen. Dientengevolge tast men op het oogenblik geheel in het duister, welke betekenis aan den druk van de vaste lasten moet worden toegekend. Een zeer omvangrijk onderzoek zou noodig zijn om het aandeel van de vaste lasten in den kostprijs te berekenen. Bovendien is de kostprijs ook niet vast bepaald, omdat hij, vooral in kapitaalintensieve bedrijven, afhangt van den omvang van de productie.

Intusschen is de bovenstaande opstelling wel van belang om na te gaan, welke veranderingen in de depressie in de samenstelling van de waarde der productie hebben plaats gevonden. Het vorige jaar heb-

ben wij namelijk een *zeer globale* schatting gemaakt van de samenstelling van de waarde van de Nederlandsche productie in 1934 ¹⁾, terwijl in het begin van dit jaar Jhr. H. Reuchlin, *onafhankelijk* van ons, hetzelfde heeft gedaan. ²⁾

Waarde van de Nederlandsche productie in 1934.

	Schatting van Jhr. H. Reuchlin		Onze schatting	
	In mill. guldens	In proc.	In mill. guldens	In proc.
Loonen en salar.	2.780	60.1	2.760	59.2
Sociale lasten ..	92	2.-		
Vaste renten ..	480	10.4	500	11.8
Fluctueerende renten	230	5.-	300	6.4
Invoer	1.038	22.5	1.050 ¹⁾	22.6
	4.620	100.-	4.660	100.-

¹⁾ Dit bedrag is door ons in Sept. 1934 geschat op grond van den invoer van 8 maanden; het juiste cijfer is f 1.038 miljoen.

Vergelijkt men de schattingen voor 1934 met de schatting van het Centraal Bureau voor de Statistiek voor 1929, dan trekt het de aandacht, dat de vaste lasten, voor zooverre deze hieruit blijken, relatief het meeste zijn gestegen. De sociale lasten stegen relatief van 1.2 tot 2.0 pCt. of met 66 pCt.; de vaste renten van 8 tot resp. 10.4 en 11.8 pCt. of met resp. 30 en 46 pCt. Het betreft hier twee posten, die in *absolute* bedragen gedaald zijn; het is echter voldoende bekend, dat een aantal vaste lasten in absolute bedragen gelijk zijn gebleven (bijv. de aflossing op de hoofdsom) of zelfs nog zijn gestegen (enkele tarieven). In relatieven zijn deze elementen dus nog veel sterker gestegen.

Bij de oplossing van dit vraagstuk komt het dus niet alleen aan op het deel, dat de vaste lasten van de productiekosten uitmaken, maar eveneens op de *toeneming* van den druk voor de ondernemers. Zooals met enkele voorbeelden is aangetoond, is deze druk in de depressie enorm gestegen. Nog belangrijker is, dat deze druk elken dag toeneemt, omdat de deflatie de waarde van de Nederlandsche productie voortdurend doet dalen. ³⁾ Hoe meer de productie daalt, hoe sterker de vaste lasten gaan drukken. De Regeering werkt er echter zelf toe mede, dat dit probleem steeds urgenter wordt. En wel direct en indirect. Direct door verhooging van de omzetbelasting, die de tendens heeft de productie nog verder te verminderen. Van twee kanten spitst het vraagstuk van de vaste lasten zich dus toe. Eenerzijds door de daling van de *waarde* van de productie, anderzijds door de vermindering van het *volumen* van de productie.

De bovenstaande tabel brengt nog een ander belangrijk feit naar voren, nl. dat het aandeel van de loonen in de totale waarde van de Nederlandsche productie is gestegen en wel met ongeveer 25 pCt. Hierin komt vooral de starheid van de loonen in de beschutte bedrijven tot uiting. Een verdere loonsverlaging is in een deflatieproces een absoluut vereischte. Dat ook op dit punt nog zeer veel ontbreekt is voldoende bekend.

De vraag rijst in dit verband, of op een verdere aanzienlijke loonsverlaging valt te rekenen. Wat dit betreft, kan men in het algemeen zijn verwachtingen niet te hoog spannen. Hoewel de hoogte van de loonen in ons land niet afhangt van de kosten van levensonderhoud, is er wel een indirect verband. Hoe hoo-

¹⁾ Zie De Economist van October 1934.

²⁾ In zijn studie „Werkverruiming en haar gevolgen voor volkshuishouding en overheidsfinanciën.”

³⁾ Volledigheidshalve zij er op gewezen, dat het begrip vaste lasten niet identiek is met het bedrijfseconomische begrip vaste kosten. Een deel van de vaste lasten zijn voor een onderneming variabele kosten (bijv. electriciteit- en spoorwegtarieven, enz.).

ger de kosten van levensonderhoud blijven, des te meer zal de sociale weerstand tegen een loonsverlaging toenemen. Daarom is de verhooging van de monopolierechten op granen en van de omzetbelasting zoo uiterst bedenkelijk. ¹⁾ Deze maatregelen vermeerderen de moeilijkheden voor het bedrijfsleven en beïnvloeden daardoor ook *indirect* het probleem van de vaste lasten.

Het probleem van de vaste lasten is voor het geheele bedrijfsleven niet hetzelfde. Er bestaan verschillen tusschen de afzonderlijke ondernemingen. In het algemeen is dit vraagstuk voor de uitvoerbedrijven het nijpendst. ²⁾ Deze bedrijven moeten werken op onbeschermde markten met een (in Guldens uitgedrukt) zeer gedaalde koopkracht. De bedrijven, die op de binnenlandsche markt zijn aangewezen, ondervinden in het algemeen nog de invloed van een voor een groot deel kunstmatig opgehouden koopkracht, als gevolg van een niet consequent doorgevoerd deflatieproces. Dit leidt tot gevolgen, die hoogst ongunstig zijn voor onze volkshuishouding. Voor zooverre de uitvoerbedrijven zich niet meer kunnen aanpassen, moeten zij met de productie ophouden. De voorbeelden hiervan liggen voor het grijpen.

Voor zooverre de uitvoerbedrijven nog kans zien de dispariteit tusschen opbrengsten en kosten te overbruggen zullen zij alles in het werk stellen om de kosten te verlagen. De groote loondalingen in die bedrijven zijn van dit streven een uitvloeisel. Om de exploitatiekortingen verder te verminderen werd overgegaan tot invoering van allerlei arbeidsparende productiemethoden. Het is daarom niet te verwonderen, dat verschillende uitvoerbedrijven en verschillende bedrijven, die meer internationaal dan nationaal zijn georiënteerd, in de depressie hun arbeidsproductiviteit geweldig hebben opgevoerd.

Hierdoor is een *technologische* werkloosheid in het leven geroepen, die niet alleen een gevolg is van de normale ontwikkeling op dit gebied, maar ook van de onmogelijkheid om het algemeene prijs- en kostenpeil in het binnenland te verlagen. De vaste lasten hebben dus geleid tot een uitbreiding van de werkloosheid, die de moeilijkheden op andere gebieden (o.a. overheidsfinanciën) weer hebben vergroot. ³⁾ Het zou zeer belangrijk zijn om den omvang van dit verschijnsel te kennen.

Terecht heeft o.i. Minister Colijn opgemerkt, dat devaluatie het probleem van de vaste lasten niet oplost. Daarvoor zijn de lasten t.o.v. de geweldige prijsdaling te hoog. Twee opmerkingen kunnen echter in dit verband gemaakt worden om het probleem vollediger te behandelen. In de eerste plaats staat het vast, dat het vraagstuk van de vaste lasten door devaluatie aan betekenis zal verminderen. Dit zal vooral dan duidelijk worden, indien men zich realiseert, dat de druk van de vaste lasten bij een verdergaande prijsdaling en bij een verdere vermindering van de omzetten nog aanzienlijk zal toenemen. Bovendien zal voor bepaalde bedrijfstakken dit vraagstuk wel worden opgelost, o.a. in het algemeen voor de industriele uitvoerbedrijven en voor verschillende voor het binnenland werkende bedrijven.

Verder zal de oplossing van dit vraagstuk ook afhangen van de medewerking van de Overheid, die ook bij devaluatie nog verschillende tarieven en belastingen zal moeten herzien. Zoolang echter de prijsdaling blijft aanhouden en noch tot een consequente deflatie noch tot devaluatie wordt overgegaan, zal de druk van de vaste lasten vermeerderen in plaats van verminderen. v. d. V.

¹⁾ Zie ook de adressen van het hoofdbestuur van de Nederlandsche Maatschappij voor Nijvenheid en Handel aan den Raad van Ministers.

²⁾ Afgezien dan van de huizenexploitatie, waar dit vraagstuk wel bijzonder acuut is.

³⁾ Het spreekt vanzelf, dat dit verschijnsel zich ook in verschillende voor de binnenlandsche markt werkende bedrijven heeft voorgedaan.

DE INTERNATIONALE ZUIVELPOSITIE.

Het is eigenlijk niet doenlijk om te schrijven over de internationale zuivelpositie sedert de wereldmarkt van zuivelproducten is uiteengevallen in een aantal markten, waarvan het gebied in de meeste gevallen wordt begrensd door nationale grenzen. Zoo kan men spreken van de botermarkt in Duitschland, waar door de overheid het prijsniveau kunstmatig wordt gehouden op een peil, dat ongeveer tweemaal zoo hoog is als in Engeland, waar de botermarkt zeer weinig wordt beïnvloed door overheidsmaatregelen. Zoo kan men schrijven over de practisch volkomen geïsoleerde botermarkt in de Vereenigde Staten en over de kaasmarkt in Frankrijk.

Indien aan den omvang van dit artikel geen grenzen waren gesteld, zouden deze verschillende markten, voor zooverre althans ons land hierbij practisch betrokken kan worden geacht, zoo goed mogelijk kunnen worden ontleed, waarna een poging zou kunnen worden gedaan om enkele algemeene conclusies te trekken inzake de momenteele internationale zuivelpositie. Plaatsruimte echter dwingt mij tot het maken van enkele onvolledige opmerkingen, waarbij ik mij heb laten leiden door de vraag in hoeverre de verbeteringen van „de” internationale zuivelpositie gedurende de laatste maanden thans het vermoeden rechtvaardigen, dat door den Nederlandschen zuivelproducent het allerergste geleden is.

Bepalen wij ons eerst bij het artikel *boter*, dan dient vóór alles niet uit het oog te worden verloren het merkwaardig feit, dat van de enorme hoeveelheden boter, welke door de belangrijkste boterexporteerende landen in het internationaal verkeer worden gebracht in 1934, Engeland 85 pCt. en Duitschland bijna 11 pCt. tot zich trok. En aangezien Duitschland door verschillende oorzaken een geïsoleerde markt is geworden, waar van een prijs als resultante van vraag en aanbod niet meer mag worden gesproken, maar waar het practisch inhoudslooze begrip „gerechtvaardigde prijs” opgeld doet, zijn er dus gegronde redenen om de huidige boterpositie in Engeland aan een iets uitvoeriger beschouwing te onderwerpen.

In Engeland wordt de boterprijs bepaald door uitsluitend twee factoren: de grootte van de invoeren en de opnamecapaciteit van de Engelsche bevolking. Op den eersten factor komen wij nader terug, terwijl, wat den tweeden factor betreft, wij volstaan met erop te wijzen, dat deze wordt bepaald door de totale koopkracht van de bevolking eenzijdig en door de concurrentie van substitutie-artikelen anderzijds.

De boterinvoer van Engeland is verbijsterend, zoolwat betreft de totale hoeveelheid en vooral wat betreft de toeneming gedurende de laatste jaren. Uitgedrukt in duizenden cwt., bedroeg de boterinvoer in Groot-Brittannië in:

	1913	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Deensche boter....	1707	2204	2319	2466	2584	2519	2486
Koloniale boter 1)...	846	2072	2515	3484	3934	4204	4781
Nederlandsche boter	153	130	89	96	47	146	301
Andere boter.....	1433	1991	1899	2014	1799	1963	2135
Totaal.....	4139	6397	6822	8060	8364	8832	9703

1) Nieuw-Zeeland en Australië.

Het is begrijpelijk, dat deze toenemende invoeren slechts konden worden opgenomen tegen steeds lagere prijzen, welke prijsdaling is geaccentueerd geworden door de economische crisis, die vooral in de industriele gebieden in Engeland gepaard ging met een sterke vermindering van de koopkracht van de bevolking. De gemiddelde grossiersprijzen, uitgedrukt in Shillings per cwt. op de basis „ex-wharf London duty paid” bedroegen voor:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Fijnste Nieuw-Zeelandse gezouten	173/9	131/3	114/3	103/-	82/6	73/3
Deensche gezouten....	182/3	150/-	130/-	119/-	104/3	98/10

Voor den Nederlandschen producent werd deze algemeene prijsdaling op hoogst pijnlijke wijze geaccentueerd door a. de waardedaling van het Pond, b. de invoering van een stelsel van preferentieele rechten, tengevolge waarvan koloniale boter onbelemmerd kan worden ingevoerd, terwijl op de niet-Britsche boter een invoerrecht wordt geheven van 15/- per cwt. en c. door de waardedaling van de Nederlandsche boter in verhouding tot de Deensche, welk verschijnsel een direct gevolg is van de merkwaardige positie, welke de Deensche boter op de Engelsche markt inneemt eenzijdig en door den geforceerden verkoop van Nederlandsche boter in Engeland anderzijds. 1)

Het is evenzeer begrijpelijk, dat iedere vraag betreffende het boterprijspeil in Engeland in de naaste toekomst geheel afhangt van de beide hierboven genoemde factoren. Wat de aanvoeren van de koloniale boter betreft, is het de groote vraag, of de benauwendende expansie, welke uit bovenstaand overzichtje blijkt, spoedig in haar tegendeel zal moeten omslaan, waarop, gezien de zeer lage prijzen, toch een kans moet zijn, vooral zoodra de vleesch- en wolprijzen op een hooger niveau zouden komen. Het komt mij voor, dat een grondig onderzoek naar de economische omstandigheden, waaronder in Australië en Nieuw-Zeeland zuivelproducten worden geproduceerd, in hooge mate gewenscht is. Verder kan worden opgemerkt, dat een belangrijke verhooging van de boterprijzen in Engeland noodwendig tot gevolg zal hebben, dat de thans in een klein hoekje geplaatste Engelsche margarineproducent weer meer op den voorgrond zal komen. Tenslotte rijst de vraag in hoeverre een eventueel botertekort buiten Engeland de algemeene marktpositie gunstig zal kunnen beïnvloeden, waarbij vanzelfsprekend niet uit het oog mag worden verloren de mogelijkheid, dat binnen afzienbaren tijd het begrip „Weltwirtschaft” weer meer dan een historisch begrip wordt.

Een nadere ontleding van dit overzichtje zou leiden tot de conclusie, dat gedurende de maanden Mei t/m. Augustus de invoer van de Deensche en vooral van de „andere” boter veel grooter pleegt te zijn dan gedurende de wintermaanden, terwijl de invoer van koloniale boter regelmatig afneemt tot aan September of October, waarop een krachtige toeneming van den invoer van deze boter pleegt te volgen. Het is dus begrijpelijk, dat gedurende de wintermaanden de prijzen van de Deensche boter in Engeland in verhouding tot die van de koloniale boter gewoonlijk het hoogst zijn, terwijl in het algemeen de prijzen van de koloniale boter in September of October een maximum bereiken.

Het beeld, dat zich momenteel afteekent van de botermarkt in Engeland is niet onregelmatig. Tengevolge van de afnemende invoeren van koloniale boter zijn gedurende de laatste weken de prijzen van deze soorten sterk gestegen, waardoor ook de Deensche boterprijzen zijn beïnvloed. Toch mag men aannemen, dat niet uitsluitend de gewone seizoeninvloeden in de tegenwoordige boterprijzen tot uiting komen; immers het prijspeil is momenteel belangrijk hooger dan een jaar geleden, zonder dat de invoeren merkbaar kleiner zijn geweest, waarbij komt dat de voorraden inderdaad kleiner zijn dan een jaar geleden.

Gemiddelde boterprijzen, in Shillings per cwt. ex-wharf London duty paid, en totale invoeren, uitgedrukt in duizenden cwts. in Engeland, per kwartaal:

Prijzen van	1933				1934				1935		
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
Deensche b. N. Zeelands.	105/3 77/9	92/9 75/9	105/3 90/6	113/3 85/-	91/9 69/6	84/9 75/3	100/6 79/9	118/6 71/6	113/4 82/2	97/5 81/5	± 112/6 ± 98/6
Tot. invoer.	2200	2384	2193	2058	2628	2733	2318	2028	2344	2701	± 2500

Intusschen moet de aandacht worden gevestigd op een zeer belangrijk verschijnsel. Bedoeld wordt de toenemende behoefte aan boter in Duitschland. De

1) Vgl. hieromtrent mijn artikel in het „Officieel orgaan van den F.N.Z.”.

invoer van Duitsland bedroeg, uitgedrukt in duizenden cwts.:

	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Totaal-invoer	2645	2621	1973	1368	1164	1216
Van Denemarken	866	865	603	261	328	383
„ Nederland	645	558	322	175	227	255
en gedurende de eerste 8 maanden van:				1933	1934	1935
bedroeg de totaalimport						
Van Denemarken				202	163	284
„ Nederland				160	188	145
„ andere landen				360	249	462
Totaal-invoer (X 1000 cwts.)				722	600	891

Opvallend is de sterk toegenomen totaalimport, zoowel die van Deensche en andere boter. De toenemende totaalimport wijst erop, dat de productie in Duitsland, niettegenstaande den krachtigen overheidssteun, toch den Duitschers blijkbaar niet meevalt, immers men kan moeilijk aannemen, dat de boterconsumptie in Duitsland den laatsten tijd sterk is toegenomen, als gevolg van de zich snel verbeterende economische omstandigheden, zooals de Deutsche vakbladen ons uit den treure trachten te suggereeren, want het prijspeil wordt hoog gehouden (Mk. 1.60 per pond). Van belang voor den Nederlandschen boterproducent is echter nog meer de verschuiving, welke zich ten nadeele van de Nederlandsche boter voltrekt. Het blijft onbegrijpelijk, dat, wanneer Duitsland extra-contingenten afgeeft, ons land daarbij niet in aanmerking komt, hoewel juist de Nederlandsche producent, tengevolge van de zeer bijzondere prijsverhoudingen, daardoor in hooge mate zou zijn gediend.

Nadat de boterpositie in het bovenstaande slechts zeer schematisch en onvolledig is belicht, moet ik over de Nederlandsche kaaspositie thans zeer kort zijn.

In tegenstelling tot Nederlandsche boter is, met name in het buitenland, de vraag naar Nederlandsche kaas in het algemeen weinig elastisch. Dit verschijnsel heeft een goede zijde: prijsstijgingen hebben niet een onevenredige daling van de consumptie tengevolge. De keerzijde van de medaille is echter, in tijden van prijsdalingen, bijzonder tragisch, omdat een krachtige prijsdaling van de Nederlandsche kaas, zoowel een absolute als een relatieve prijsdaling, slechts in geringe mate krachten opwekt, welke het verborgen evenwicht moeten herstellen. Dit verschijnsel is een gevolg van het feit, dat enerzijds de afstand tusschen de detailprijzen, welke de consument betaalt en de prijzen, welke de producent bedingt, in het algemeen — vooral in het buitenland — veel grooter is dan t.a.v. boter het geval is, alsmede van de omstandigheid, dat, vooral in het buitenland, het gebruik van Nederlandsche kaas meer een kwestie is van smaak dan van den prijs. In het binnenland is dit echter veel minder het geval, terwijl eveneens bijv. in België en Duitsland dit verschijnsel zich in mindere mate voordoet. Het zou te ver voeren, wanneer wij, uitgaande van dit verschijnsel, een poging zouden doen om te toonen, dat dus reclame voor Nederlandsche kaas noodzakelijk is en dat uitsluitend de betere kwaliteiten op de wereldmarkt mogen worden gebracht.

Bij de beoordeeling van de prijsvorming van Nederlandsche kaas dient verder niet uit het oog te worden verloren, dat die landen, welke vroeger verreweg het grootste deel van de uitgevoerde hoeveelheden Nederlandsche kaas tot zich trokken, sedert in toenemende mate den invoer hebben beperkt, wat tot uiting komt in de uitvoercijfers, welke, uitgedrukt in duizenden kilogrammen bruto, als volgt waren:

	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Naar Duitsland 1)....	39.554	42.584	39.415	34.820	32.221	25.065	23.792
„ Frankrijk 1).....	10.627	11.409	12.875	13.784	9.574	6.991	4.739
„ Spanje 1).....	3.842	3.326	3.071	2.267	1.340	1.265	1.204
„ België.....	14.737	17.067	19.029	17.854	17.629	17.314	17.366
„ Groot-Brittannië.	11.677	9.904	9.610	8.934	9.174	6.715	7.086
„ andere landen 2) .	11.643	11.525	9.775	8.732	7.195	5.561	6.999
Totaal uitvoer....	92.080	95.815	93.775	86.391	77.133	63.911	61.186

1) Gecontingenteerd.

2) Gedeeltelijk gecontingenteerd.

Bovengeschetste omstandigheden hebben veroor-

zaakt, dat de opbrengst van de Nederlandsche kaas uitermate slecht is geweest. Gedurende de afgelopen zomermaanden was deze opbrengst zoo slecht, dat in het algemeen voor het in de kaas aanwezige botervet, niettegenstaande de zeer lage boterprijzen, nauwelijks de boterprijs kon worden bedongen, terwijl voor de kaasstof en voor de fabricagekosten dikwijls in het geheel niets werd verkregen. Deze ongekend ongunstige omstandigheden hebben geleid tot een sterke kaasproductiebeperking, doordat men méér boter, melkpoeder en andere producten heeft gemaakt en doordat men zelfs een gedeelte van de afgeroomde melk als veevoeder heeft gebruikt.

Nu is het mogelijk, dat in de naaste toekomst zal blijken, dat deze kaasproductie te klein is geweest en dat gedurende de wintermaanden een tekort zal blijken te ontstaan aan Nederlandsche kaas, waarvan immers het verbruik minder aan seizoenschommelingen onderhevig is dan de productie. Indien dit het geval zal blijken te zijn, zullen de kaasprijzen nog verder oploopen. In hoeverre een dergelijke ontwikkeling in de naaste toekomst waarschijnlijk kan worden geacht, is uiterst moeilijk te voorspellen, omdat de gegevens waarover kan worden beschikt, niet voldoende zijn.

Deze mogelijkheid wordt tot een groote waarschijnlijkheid, indien men aanneemt, dat de voorraden onvoldoende zijn en indien men aanneemt, dat gedurende de a.s. wintermaanden de melkproductie veel kleiner zal blijken te zijn dan normaal. Aanleiding om dit laatste inderdaad aan te nemen was er in den vorm van de herhaaldelijk aangekondigde melkproductiebeperking, welke aanvankelijk zou moeten plaats vinden in het boekjaar 1 Juni 1935—31 Mei 1936. Zou deze productiebeperking inderdaad een feit worden, dan zou dit beteekenen, dat de gevolgen vooral merkbaar zouden blijken te zijn in den winter van 1935/36, waardoor de sterke seizoendaling van de melkproductie in sterke mate zou worden geaccentueerd. Verder was er aanleiding om een krachtige prijsverhoging te verwachten, wanneer men zich realiseert, dat gedurende de laatste weken de kaasprijzen sterk zijn gestegen. Zou deze stijging een voorbode blijken te zijn?

Intusschen heeft de Regeering den datum, waarop de melksteunbeperking zal ingaan, dezer dagen bepaald op 29 December a.s. Dit wil dus zeggen, dat in het kalenderjaar 1936 voor slechts een bepaalde hoeveelheid melk een uitkeering zal worden gedaan, terwijl op de boven dat quantum geproduceerde hoeveelheid melk geen toeslag zal worden toegekend. Deze contingentering van den melksteun heeft niets te maken met het feit, dat vanaf 29 September het steunbedrag per kg geproduceerde melk is verkleind. Opgemerkt moge worden, dat het contingent melk, waarop in 1936 een toeslag zal worden verleend, individueel — dus voor iederen Nederlandschen melkproducent — zal moeten worden vastgesteld.

Wat de jongste forsche stijging van de Nederlandsche kaasprijzen betreft, deze kan men niet zonder meer beschouwen als een voorbode van een hooger prijspeil voor de naaste toekomst, immers deze is voornamelijk een gevolg geweest van het feit, dat plotseling door Duitsland een extra-contingent werd vrijgegeven, dat binnen enkele dagen moest worden ingevoerd. Hierdoor ontstond een acute schaarschte van bepaalde kaassoorten, welke leidde tot een algemeene prijsstijging. Waar bekend is, dat dit „extra-contingent” zal moeten worden afgetrokken van het contingent van het laatste kwartaal van dit jaar, moet worden aangenomen, dat de oorzaak van de jongste prijsverhoging een tijdelijk karakter heeft, al blijft daarnaast het feit, dat deze prijsverhoging niet beperkt bleef tot de speciaal door Duitsland gevraagde soorten, van beteekenis.

Het zal, na het bovenstaande, geen verwondering baren, wanneer de conclusie van de overwegingen, welke het antwoord bepalen, dat moet worden ge-

ven op de vraag in hoeverre de internationale zuivelpositie bezig is zich belangrijk te herstellen, wordt geformuleerd als volgt.

Inderdaad kan worden aangenomen, dat, zoowel op de internationale botermarkt als op de internationale kaasmarkt, de prijsdaling van de laatste jaren tot staan is gekomen en dat een herstel zich bezig is te voltrekken. Aangaande den omvang van dit herstel make men zich evenwel nog geen overdreven voorstellingen, aangezien de aanwijzingen inzake een permanent karakter van dit herstel nog te weinig uitgesproken zijn en aangezien men de neiging heeft de invloeden van oorzaken, welke een tijdelijk karakter hebben, te overschatten. H. J. FRIETEMA.

DE KOSTEN VAN LEVENSONDERHOUD IN BELGIË VOOR EN NA DE DEVALUATIE VAN DEN FRANC.

De Heer A. J. W. Renaud schrijft ons:

Den eersten April 1935 werd de goudwaarde van den Belgischen Franc officieel met 28 pCt. verminderd, waardoor automatisch tevens de tegenwaarde van den Franc in Guldens van rond 7 tot ongeveer 5 cent werd teruggebracht. Een ander rechtstreeksch gevolg van deze „devaluatie” was, dat voortaan alle uit het buitenland geïmporteerde goederen, zoowel grondstoffen, halfabrikaten als eindproducten, bij een gelijkblijvende waarde in Guldens, Ponden Sterling, Dollars of andere buitenlandsche valuta's, omgerekend in de nieuwe, zooveel minder waard zijnde Francs 100/72 of rond 7/5 maal zoo duur kwamen als vóór de devaluatie.

Geen wonder, dat een gedeelte van het Belgische publiek, hetwelk reeds eerder een periode van voortdurende waardevermindering der nationale valuta had, meegemaakt, hals over kop trachtte, zooveel mogelijk allerlei aankopen van huishoudelijken aard vóór de groote binnenlandsche prijsstijging, welke immers voor de deur stond, onmiddellijk tot stand te brengen. Een soort „run” op de winkels van allerlei consumptie-artikelen, kleding en soms zelfs meubelen en dergelijken, vooral in de groote steden, was het oogenblikkelijk gevolg van deze angstpsychose. Het ging er echter mee als met de geforceerde aankopen, welke men in Nederland kon waarnemen vlak voordat de zoozeer gevreesde omzetsbelasting van kracht zou worden. Toen de verwachte binnenlandsche prijsverhoging van allerlei artikelen niet bleek te beantwoorden aan de dienaangaande in de bewuste consumentenkringen gekoesterde verwachtingen, in verschillende gevallen zelfs geheel en al achterwege bleef, hernam het dagelijksch verkeer weer spoedig zijn gewonen loop. Slechts de vervroegde aankopen tijdens de „run” oefenden uiteraard een zekeren druk uit op de koopkrachtverhoudingen in de eerstvolgende maanden.

Zou men op grond van het devaluatiepercentage 28 een algemeene prijsstijging in België verwachten van 38% pCt. of in een rond getal ongeveer 39 à 40 pCt., in de practijk was het prijsverloop wel eenigszins anders. Zelfs in den groothandel bedroeg de stijging van Maart op April 1935 slechts gemiddeld 14 pCt., van April op Mei 4 pCt. en Mei op Juni nog 1 pCt. (Juli en Augustus gaven zelfs een geringe prijsdaling te zien).

De eerste schok in April, onmiddellijk na de devaluatie, was uiteraard de sterkste. De volgende maanden vertoonden slechts de bekende nakabbeling, welke men ook kan bespeuren, indien een steen in het water wordt geworpen en de kringvormige golfbeweging, hierdoor veroorzaakt, zich steeds verder en in steeds grooter wordende kringen verbreidt om uiteindelijk vrijwel onzichtbaar geheel te vervloeien.

Na een dieptepunt in Maart stegen de groothandelsprijzen van totaal een 131-tal voor het economisch leven min of meer belangrijke artikelen tot Juni 1935 in totaal ruim 19.6 pCt., dus rond 20 pCt. Van deze 131 artikelen waren van Maart op April het meest in prijs gestegen: de groep producten der vezelbedrijven 26 pCt. (totaal 19 artikelen, namelijk 5 wol-, 5 vlas-,

2 jute- en 7 katoenproducten); de producten der metaalbedrijven (18 artikelen) 22 pCt. en de voedingsproducten (16 artikelen) 21 pCt.

Het meerendeel dezer artikelen, van buitenland-schen oorsprong of in ander opzicht in sterke mate afhankelijk van de internationaal geldende prijsverhoudingen, had uiteraard vrijwel onmiddellijk op de devaluatie van den Franc gereageerd door een min of meer aanmerkelijke prijsstijging, doch daarnaast valt rekening te houden met de normale prijsbeweging voor ieder artikel afzonderlijk, welke ook in het buitenland, bijvoorbeeld in Nederland, de prijzen van het eene artikel deed oploopen, van het andere dalen.

Het minst waren gestegen: inlandsche tabak (0 pCt.), de producten der glasbedrijven (0 pCt.), brandstoffen (2 pCt.), producten der aardewerkbedrijven (3 pCt.), scheikundige producten (5 pCt.) en bouwmaterialen (5 pCt.), vrijwel alle geheel of grotendeels producten van eigen bodem, waarvoor uit den aard der zaak een vrij sterke prijsgebondenheid viel te constateeren aan de eigen nationale valuta, onverschillig hoe hoog deze ter buitenlandsche beurze mocht noteeren.

Ook indien men de prijzen in Juni 1935, toen er dus ongeveer 2½ à 3 maanden sedert de devaluatie verlopen waren, met die van Maart 1935 vergelijkt, blijken de groothandelsprijzen van inlandsche tabak en de producten der glasbedrijven in Francs, ondanks de devaluatie, nog steeds onveranderd te zijn gebleven. Voor de brandstoffen blijkt er dan 4 pCt., voor de producten der aardewerkbedrijven 6 pCt., voor de scheikundige producten 10 pCt. en voor de bouwmaterialen 9 pCt. prijsstijging te constateeren. Het meest zijn echter, in overeenstemming met het prijsverloop op de wereldmarkt¹⁾ de wolprijzen gestegen (42 pCt.), de 19 vezelproducten met elkaar gemiddeld 36 pCt., de producten der metaalbedrijven 31 pCt. en de voedingsproducten 25 pCt. Voor „Vetstoffen” (7 artikelen, namelijk raapolie, lijnolie, talk, distillatiestearine, blond distillatie-olievet, ruwe verzeepingsglycerine en stearinehars) blijkt er een prijsstijging van 32 pCt.

In den kleinhandel, waar gerekend moet worden met de bijkomstige distributie- en soms verwerkingskosten, welke voor een groot gedeelte zijn terug te brengen tot arbeidsloon, huren en zoogenaamde „vaste” lasten, dus alle bedragen, welke in sterke mate gebonden zijn aan de nationale valuta, in casu dus aan een „vast” bedrag in Francs, zal men dientengevolge een prijsstijging mogen verwachten, welke in zekere mate bij die in den groothandel ten achter blijft. De prijs van het zoogenaamde „menage”-brood (waterwitbrood) steeg te Brussel van Frs. 1,35 per kg in Maart tot Frs. 1,60 in Mei, welke prijs ook in het laatst van Augustus l.l. nog van kracht was. In den loop van September zijn in verband met de internationale prijsstijging van tarwe en tarwebloem de broodprijzen opnieuw verhoogd te Brussel tot Frs. 1,80 per kg.

In andere Belgische steden waren de broodprijzen in Maart 1935, dus vlak vóór de devaluatie hier en daar Frs. 1,20, Frs. 1,25 of Frs. 1,30, in het laatst van Augustus Frs. 1,50, Frs. 1,55 of Frs. 1,60.

Suiker, eveneens een belangrijk volksvoedsel, Maart 1935 te Brussel in den kleinhandel te verkrijgen voor Frs. 3,45 per kg (ruim 24 cent), was Juni 1935 voor Frs. 3,70 (ongeveer 18½ cent) per kg te koop en in het laatst van Augustus zelfs voor Frs. 3,60 (dubbel geraffineerde, verpakte suiker der bekende fabrieken te Thienen of Tirlemont).²⁾

Volle melk, evenals boter een artikel, waarbij het

¹⁾ Gekamde Australische Merinowol, 64's Av. loco Bradford steeg bijvoorbeeld in prijs van 13,75 pence per lb. in Maart tot 16,75 pence in Juni 1935 en 18,25 pence in het begin van September.

²⁾ De buitengewoon hoge suikerprijzen in Nederland worden, zooals den lezer wel bekend zal zijn, vrijwel uitsluitend veroorzaakt door de hier te lande extra-hooge suikeraccijns.

seizoen voor de prijsbepaling een belangrijke rol speelt, Maart 1935 te Brussel, Antwerpen en Gent in het algemeen voor Frs. 1,40 de liter (rond 10 cent) te verkrijgen, werd na de devaluatie, in Juni 1935, in dezelfde steden verkocht tegen prijzen, varierende tusschen Frs. 1,30 en Frs. 1,40; in het laatst van Augustus tegen Frs. 1,40 à 1,60 (7 à 8 cent) per liter.

Inlandsche boter, Maart 1935 te Brussel verkrijgbaar voor 18 à 19 Francs per kg (*f* 1,25 à *f* 1,35) liep zelfs in Francsprijs terug tot 17 à 18 Frs. per kg in Juni, om in het laatst van Augustus weer 19 à 21 Frs. per kg te noteeren (ongeveer *f* 1,—).¹⁾

Rundergehakt, in vele plaatsen in Maart 1935 te koop voor 10 Frs. per kg (70 cent), was Juni daaraanvolgende, ondanks de devaluatie zelfs nog in prijs gedaald tot 9 à 10 Frs. per kg (45 à 50 cent).

Volgens officieele gegevens bleek de kleinhandelsprijs voor verschillende soorten kleding en schoeisel in 12 grootere en kleinere Belgische steden van Maart tot Juni 1935 te zijn gestegen voor:

Manscostuum met colbert op maat	2 pCt.
Vilten bolhoed	3 „
Werkpet	1 „
Gekleede pet	1 „
Wit katoenen manshemd	4 „
Wit linnen manshemd	3 „
Halsboord Richmond	2 „
Dikke werksokken	1 „
Gewone sokken	2 „
Mansschoenen	5 „
Klompen	0 „
Geheele verzoling van mansschoenen; halve zolen en hakken	2 „

Het verzamelen van eigen prijsgegevens is voor deze artikelen in verband met allerlei kwaliteitsverschillen uiterst moeilijk en voor den leek vrijwel ondoenlijk. Vóór de devaluatie waren verschillende soorten kleding, manufacturen en schoeisel in België, gerekend naar de toen in Nederland geldende prijsverhoudingen, echter beslist duur. In het laatst van Augustus, dus eenige maanden na de devaluatie, leken verscheidene artikelen, tot de genoemde rubrieken behorende, ons al evenmin goedkoop. Verder durven wij echter in dezen met onze conclusies niet te gaan.

De kleinhandelsprijzen van steenkolen waren volgens dezelfde, reeds bovengenoemde bron (het Belgische Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg) in genoemde 12 steden van Maart tot Juni 1935 gemiddeld ruim 3 pCt. gestegen, de prijs van het gas nog geen tiende procent en electriciteit in het geheel niets.

In het algemeen is het logisch, dat artikelen, welke bij een algemeene prijsdaling in sterke mate prijs-ongevoelig blijken, welke dus „verstard” blijven op het oude geldniveau, ook bij een daarop volgende algemeene prijsstijging eenzelfde „starheid” vertoonen. Zooals bekend, zijn de tarieven voor gas, water, electriciteit, tram, trein en dergelijken vrijwel alle tot deze prijsrubriek te rekenen.

Vergelijkt men dan ook de verschillende tarieven voor het vervoer van reizigers en reisgoed op bladzijde 212 in de beide Belgische spoorweggidsen van resp. 15 Mei tot 5/6 October van 1934 en van 1935, de eerste dus geldende vóór de devaluatie, de laatste daarna en ook heden nog van kracht, dan blijken beide tabellen absoluut gelijklopend. Voor allerlei andere tarieven, elders in dezelfde gidsen vermeld, blijkt doorgaans eveneens een volkomen overeenstemming te bestaan, hierop neerkomende, dat dus de vreemdeling bij omrekening dezer tarieven in eigen valuta door de devaluatie een prijsreductie van 28 pCt. geniet.

In totaal zou volgens de officieele indexcijfers van kleinhandelsprijzen voor allerlei voedingsmiddelen, kleding en schoeisel, brandstof, gas en electriciteit

¹⁾ In Nederland is het de zoogenaamde „crisisheffing”, doorgaans vastgesteld op *f* 1,— per kg, welke den boterprijs voor den consument zoo duur maakt. De „commissie-notering” te Leeuwarden, de eigenlijke groothandelsprijs, bedroeg soms niet meer dan 32 à 33 cent per kg.

en verder enkele andere huishoudelijke artikelen, moeten worden gerekend met een gemiddelde prijsstijging dezer artikelen van Maart tot Juli 1935 te Brussel met bijna 5 pCt., Antwerpen eveneens bijna 5 pCt., Gent bijna 7 pCt., Luik bijna 6 pCt. en geheel België ruim 5,3 pCt., waarmee dan, gerekend in Francs, ongeacht de devaluatie, hetzelfde niveau zou zijn bereikt als gold in Juli en December 1934. Gerekend in goudwaarde was er echter overeenkomstig het devaluatiepercentage van den Franc ten opzichte van genoemde maanden een daling van het Belgische kleinhandelsprijsniveau met 28 pCt.

Voor de eigenlijke kosten van het levensonderhoud dient men niet alleen rekening te houden met het prijsverloop in den kleinhandel der bovenaangegeven artikelen, maar ook met de reeds door ons genoemde tarieven voor trein en tram, van briefport, telefoon en „last not least” van de huishuren.

Van eenige stijging der huishuren in verband met de devaluatie van den Franc was naar onze persoonlijke informaties in verschillende grootere en kleinere steden en dorpen door geheel België zelfs eind Augustus 1935 amper sprake. Ook de officieele gegevens, verstrekt door het Belgische Ministerie van Arbeid en Sociale Voorzorg leiden tot dezelfde conclusie. Voor de meest representatieve categorie arbeidersgezinnen bedroegen namelijk in Maart en Juni 1935 de kosten van levensonderhoud, uitgedrukt in procenten ten opzichte van die in 1921 respectievelijk:

	Maart 1935 pCt.	Juni 1935 pCt.	% stijging van Maart/Juni 1935 pCt.
Voeding	131,34	140,62	7,1
Huisvesting en huisraad	396,32	397,91	0,4
Verwarming en verlichting	150,61	155,23	3,1
Kleding	210,36	215,91	2,6
Behoeften van hygiënischen, maatsch. en zedelijken aard	172,78	173,29	0,3
Verhoudingscijfer der levensduurte	164,50	171,63	4,3

Juli 1935 waren voor dezelfde categorie arbeiders de kosten van levensonderhoud iets verder gestegen, ten opzichte van Maart 1935 namelijk 5,8 pCt., waarmee toen eenzelfde niveau was bereikt als gemiddeld voor geheel 1934 werd vastgesteld. In goudwaarde bedroeg de daling der Belgische kosten van levensonderhoud dus Juli 1935 ten opzichte van het jaargemiddelde 1934 volgens deze gegevens nog het volle devaluatiepercentage van 28 pCt. De opwaartsche beweging was toen echter nog niet tot stilstand gekomen, het binnenlandsche „aanpassingsproces” klaarblijkelijk dus geenszins beëindigd, zoodat met belangstelling mag worden afgewacht, hoe de binnenlandse prijs situatie in België zich in de eerstvolgende maanden verder zal ontwikkelen.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE FRANSCHE BEGROTING VOOR 1936.

Dr. H. Weichmann te Parijs schrijft ons:

De Fransche Regeering heeft bij de financiële commissie van de Kamer de begrotingsvoorstellen voor 1936 ingediend. Deze staan reeds gedurende eenige jaren, d.w.z. sedert het uitbreken van de crisis, in het centrum van de Fransche economische politiek, doch schijnen dit jaar wel van het allergrootste belang. Daarmede onderwerpt de Regeering thans de resultaten van de periode van noodverordeningen aan de algemeene critiek. Het staatsbudget voor 1936 moet voor het verleden de periode van de politiek van de noodverordeningen rechtvaardigen, voor de toekomst aan het kabinet de legitimatie voor het voortzetten van zijn regeeringswerkzaamheid verschaffen en uit algemeen oogpunt beschouwd, het tijdperk van de tekorten op de begroting, van de daaruit ontstane economische vertrouwenscrises en van den angst voor de valuta afsluiten.

Uit een beschouwing van de nieuwe begrotingswet en de toelichting daarop blijkt in de eerste plaats een

zeer belangrijk verschil in methode van samenstelling van de begrooting met de voorafgaande jaren. Tot nu toe werden de vermoedelijke inkomsten voor het nieuwe begrotingsjaar op grond van de belastinginkomsten van het voorlaatste jaar berekend. De inkomsten van de goede jaren dienden daarbij ook als basis voor raming van de slechte jaren en zoo ontstonden na het uitbreken van de crisis, ondanks het veelvuldig schrappen van uitgaven, de telkens weer voorkomende tekorten op de staatsbegrooting. Gedurende het laatste jaar was men zich wel reeds van het verkeerde van deze methode bewust, doch de toenmalige Minister van Financiën, Germain Martin, meende nog op grond van zekere teekenen van verbetering in de wereldhuishouding bij de samenstelling van de begrooting op een bepaald economisch herstel te kunnen rekenen. Hij bepaalde zich dienengevolge hoofdzakelijk tot het schrappen van uitgaven tot dekking van het tekort, doch hield niet bovendien nog rekening met een verdere daling van de inkomsten. In de nieuwe begrooting staat daarentegen een *degelijke herziening van de inkomsten* op den voorgrond, om in deze richting verrassingen te voorkomen en zoo mogelijk de bron van de tekorten aan te tasten. Daarom heeft de Regeering er van afgezien, om de oude traditie te volgen en de inkomsten van het voorlaatste begrotingsjaar aan haar begrooting ten grondslag te leggen. Voor de directe belastingen heeft zij uit het geheele beschikbare economisch-statistische materiaal een specialen coëfficiënt berekend, met behulp waarvan zij den achteruitgang van de aan de directe belasting onderworpen inkomens en daarmede de vermoedelijke belastingvermindering taxeert. Voor de indirecte belastingen wordt deze coëfficiënt niet gebruikt, omdat deze niet het reeds gerealiseerde inkomen betreffen, doch pas voor de toekomst worden geheven. Ook hier heeft de Regeering echter met crisisinvloeden rekening gehouden, doordat zij bij de raming van de inkomsten niet op de belastingopbrengst van het voorlaatste begrotingsjaar, doch op de laatste 12 maanden voor 1 Juli 1935 steunt. Zonder meer kan erkend worden, dat dank zij deze methode de begrooting van dit jaar betrouwbaarder is dan in de voorafgaande jaren, alhoewel, zooals vanzelf spreekt, fouten en verrassingen niet zijn uitgesloten.

Met de nieuwe methode van berekening en met inbegrip van een bedrag van Frs. 1.057 mill. aan nieuwe door de noodverordeningen ingestelde belastinginkomsten bedragen de *ontvangsten* van de staatsbegrooting voor 1936 slechts Frs. 40.019 mill., of Frs. 6.975 mill. minder dan de raming voor 1935. Zij zijn echter ook nog Frs. 3 milliard lager dan de werkelijke inkomsten van 1934. Afgezien van bepaalde buitengewone inkomsten zijn de belastingontvangsten in totaal Frs. 5.480 mill. lager getaxeerd dan in het voorafgaande jaar, toen de raming Frs. 39,2 milliard bedroeg. Op welke wijze bij de verschillende categorieën belastingen op een teruglopende opbrengst is gerekend, kan uit de ingediende stukken nog geenszins blijken. Men mag er inderdaad van uitgaan, dat dit jaar de inkomstenraming zonder optimisme en met speciale zorg werd opgesteld.

Ten aanzien van de *uitgaven* is de Regeering in andere richting eveneens tot een verandering van de methode overgegaan, wat de betrouwbaarheid van de berekening ten goede komt. Ditmaal worden de uitgaven duidelijk in gewone en buitengewone uitgaven gesplitst, terwijl vroeger over het algemeen de ongedekte uitgaven via de Schatkist werden gefinancierd, waardoor zij zoowel aan een regelmatige controle, als aan een doelmatig beheer waren onttrokken. Ook Frankrijk gaat daarmede tot de in vele andere landen gebruikelijke verdeling in een gewone en een buitengewone begrooting over.

De uitgaven op de *gewone begrooting* worden op Frs. 40.010 mill. geraamd en zijn daarmede geheel in overeenstemming met de inkomsten. De door gewone

administratieve maatregelen verkregen verminderingen ten opzichte van de begrooting voor 1935 of haar overboeking op de buitengewone begrooting worden hierbij op Frs. 2 milliard en de door de noodverordeningen verkregen besparingen op Frs. 5,5 milliard berekend. Het gaat daarbij niet in de eerste plaats, zooals bij de maatregelen inzake het afvloeien van ambtenaren onder de Regeering-Doumergue, om boekmatige kortingen, waarvan de realisatie van het uitvoeren van voorziene hervormingen afhangt, en, zooals bekend, incompleet bleef, doch om directe verminderingen van de kas-uitgaven. Hieruit blijkt de fiscaal voordelige zijde van de schematische korting van 10 pCt., welke door de noodverordeningen werd gedecreteerd.

De Regeering is voor het overige, zooals de motivering doet zien, ook bij de samenstelling van de uitgaven met zeer veel zorg te werk gegaan. Zij heeft om verrassingen te voorkomen eenige speciaal crisisgevoelige uitgaven, zooals de bijdragen voor den werkloozesteun en voor de ouderdomsverzekering, eenige honderden millioenen hooger geraamd. Niet uit voorzichtigheid, doch door de harde noodzakelijkheid, moesten ook de rentebetalingen voor de verschillende budgetten zeer veel hooger worden geraamd, als gevolg van de grootere staatsschuld der laatste jaren. Voor de openbare schuld bedraagt de stijging van de rentelasten alleen Frs. 712 mill., waarbij dan nog ongeveer Frs. 400 mill. voor landbouwcrediet en voor den bouw van de Normandie e.a. komt. Ondanks deze verhoging heeft de Regeering echter alleen voor de onmiddellijke begrooting al een bezuiniging van ongeveer Frs. 8 milliard verkregen.

De uitgaven van de *buitengewone begrooting* bevatten uit den aard der zaak dit jaar voornamelijk de buitengewone uitgaven voor bewapening. Zij beloopt in totaal Frs. 6,2 milliard. Ook hier constateert de toelichting een werkelijke besparing, daar zij de tot dusverre op de begrooting geboekte buitengewone uitgaven voor het jaar 1935 op meer dan Frs. 10 milliard becijferd.

* * *

Een overzicht van de begrootingen der laatste jaren vertoont het volgende beeld:

1929	45.3 milliard Francs
1932	53.4 " "
1933	50.4 " "
1934	50.1 " "
1935	47.8 " "
1936	40.0 " "

Dit overzicht moet echter onvolledig zijn, omdat het geen rekening houdt met de buitengewone uitgaven. Het wordt gecompleteerd door het feit, dat de openbare schuld in de laatste jaren van Frs. 265 tot Frs. 330 milliard is gestegen.

Het kabinet-Laval heeft dus een deflatie-effect van ongeveer Frs. 12 milliard tegenover de ramingen van het vorige jaar verkregen. Het overweegt nog slechts een beroep op de kapitaalmarkt van Frs. 5 à 6 milliard, dat wil zeggen 50 pCt. minder dan verleden jaar. Begrooting-technisch is dit ongetwijfeld een zeer belangrijke prestatie. Economisch-politiek beschouwd, moest dit bij een normalen gang van zaken tot een verbetering van den toestand op de kapitaalmarkt, d.w.z. tot een stijging van de koersen voor de renten en tot een daling van den rentevoet leiden. Bij het algeheel stagneeren van de particuliere emissiebedrijvigheid kan het Fransche bedrijfsleven gemakkelijk voor een bedrag van Frs. 6 milliard per jaar aan leeningen opbrengen. In monetair opzicht is tenslotte door het saneeringswerk elk gevaar voor de valuta uitgesloten, voor zoover dit van de zijde van de staatsfinanciën zou kunnen dreigen.

De Regeering zal evenwel haar werk nog niet als beëindigd kunnen beschouwen. Volgens de begrotingscijfers van 1935 kwam 31 pCt. van de uitgaven voor rekening van de openbare schuld, 23 pCt. voor de levenslange schuld, 17 pCt. voor de militaire uitgaven en 29 pCt. voor andere zakelijke en perso-

neele uitgaven. De begroting voor 1936 zal het aandeel van den schuldendienst in de uitgaven nog vergroot hebben. De staat is derhalve vroeger of later genoodzaakt dit onevenredig groote aandeel te verlagen. Zoo gezien zullen de toekomstige etappes van de regeeringspolitiek vooral betrekking hebben op een definitief herstel van de kapitaalmarkt, op het voeren van een politiek van goedkoop geld volgens het Engelsche voorbeeld en als bekroning van het geheel op het voorbereiden van een conversie van staatsleeningen.

Buitendien is natuurlijk ook het vermijden van conflicten in de buitenlandsche of binnenlandsche politiek noodzakelijk, ten einde niet opnieuw omstandigheden, welke voor de ontwikkeling van staatsfinanciën en economische politiek noodlottig zijn, te doen ontstaan.

AANTEKENINGEN.

Verschuivingen van het erts- en kolenverkeer in de N.W.-Europeesche zeehavens.

Vergelijkt men de zwarte en de roode krommen van de ertsaanvoeren over Rotterdam en over niet-Rotterdamse havens in E.-S.B. van 11 Sept. jl. met die van de grafieken van het uitgaande kolenverkeer in E.-S.B. van 18 Sept. jl., dan blijkt er tusschen beider verloop een opmerkelijke correlatie te bestaan. De verkeersverschuiving ten aanzien van de ertsaanvoeren plant zich, met een zekere vertraging, op het uitgaande kolenverkeer voort.

Antwerpen. Sedert 1931 ontwikkelt de Antwerpsche kolenexport zich in een sterk stijgende lijn. De Duitse kolen hebben vooral in 1934 en na de devaluatie van de Belga mede bijgedragen tot den snellen groei van den Antwerpschen kolenexport ter zee. Direct en

indirect (ertspremies) weerspiegelt zich in deze stijgende verschepingen van Duitse kolen over Antwerpen de invloed van de Belgische Rijnvaartpolitiek.

Kolenverkeer te Antwerpen (in T. van 1000 kg).

	Verzonden per zeeschip			Aangevoerd over Lobith
	Kolen en cokes zonder bunker-kolen	Bunker-kolen	Totaal	
1929.....	220.000	1.600.000	1.820.000	1.057.000
1930.....	200.000	1.570.000	1.770.000	1.091.000
1931.....	280.000	1.945.000	2.225.000	1.236.000
1932.....	470.000	1.485.000	1.955.000	1.030.000
1933.....	490.000	1.580.000	2.070.000	1.028.000
1934.....	545.000	2.025.000	2.570.000	1.439.000
Halfjaar 1935.....	375.000	850.000	1.225.000	763.000
Jan./Mrt. 1935 p. mnd.	38.000	141.000	180.000	105.000
April 1935.....	36.000	146.000	182.000	115.000
Mei 1935.....	64.000	153.000	217.000	155.000
Juni 1935.....	160.000	129.000	289.000	174.000
Juli 1935.....	143.000	192.000	335.000	120.000

De andere factor, die tot deze snelle ontwikkeling heeft bijgedragen, is de ingebruikneming geweest, in 1931, van de vier nieuwe laadbruggen, die door het Antwerpsche Gemeentebestuur op gunstige voorwaarden ter beschikking zijn gesteld van de Stocatra, een particuliere, doch practisch semi-officieele exploitatie-onderneming. De hoeveelheden goederen, die door deze laadbruggen zijn verwerkt, bedroegen in Aug./Dec. 1931 365.000 ton, in de jaren 1932, 1933 en 1934 resp. 1.086.000, 1.457.000 en 1.727.000 ton.

In het eerste halfjaar 1935 is reeds 995.000 ton

Indexcijfers van Nederlandsche aandelen.

De Bank voor Handel en Scheepvaart te Rotterdam zendt ons onderstaand overzicht:

Indexcijfers van 12 aandeelengroepen der Amsterdamsche effectenbeurs.¹⁾

	Banken	Electriciteit	Handels-ondern.	Industrie	Kunstzijde	Mijnbouw	Olie	Rubber	Scheepvaart	Suiker	Tabak	Thee
Gemiddelde 1929	158.3	337.5	168.0	432.7	243.0	268.7	402.0	233.5	125.0	398.4	487.3	443.2
" 1930	149.4	257.7	125.6	264.9	87.4	177.2	371.1	110.7	82.6	292.9	361.3	357.2
" 1931	118.1	211.8	93.4	167.7	64.5	144.5	209.8	51.8	49.6	181.9	241.6	251.4
" 1932	76.4	178.3	67.1	115.6	37.6	106.4	137.5	27.0	24.9	107.2	137.9	175.9
" 1933	84.0	201.8	79.3	137.8	27.8	143.4	164.5	42.8	23.1	112.9	135.9	211.3
" 1934	75.2	186.8	76.4	158.-	52.2	175.7	155.7	62.5	16.1	94.0	150.8	242.8
Januari 1934	79.2	190.1	85.1	159.-	49.9	157.7	176.6	52.4	18.6	99.9	130.3	229.6
Februari	80.6	187.4	88.5	158.7	50.9	165.7	178.1	53.3	19.-	106.6	136.2	240.4
Maart	80.2	187.4	87.3	156.9	60.2	176.1	170.2	54.8	20.1	104.-	135.9	243.4
April	77.-	190.5	85.1	157.9	59.1	172.9	158.1	56.4	18.5	98.-	137.5	246.8
Mei	75.4	190.7	80.8	155.9	55.1	178.8	155.5	68.1	17.4	98.9	144.8	252.8
Juni	71.1	192.-	72.5	154.-	53.8	181.4	157.5	65.8	14.8	96.1	154.1	250.9
Juli	72.4	195.8	69.-	156.7	50.8	182.4	152.7	68.1	14.7	92.-	157.8	254.7
Augustus	74.8	188.2	70.8	155.6	50.7	179.7	151.9	73.1	15.2	94.2	168.-	255.7
September	76.7	188.1	71.8	157.9	51.-	177.2	151.9	72.2	16.1	93.6	168.2	236.1
October	76.7	183.8	69.6	160.8	50.6	176.9	145.3	65.7	14.4	86.5	164.3	238.1
November	74.9	179.5	67.9	161.3	48.5	179.-	137.-	58.4	12.9	79.-	153.3	232.3
December	72.2	167.6	68.1	161.3	46.3	180.2	133.5	61.4	11.9	79.3	159.1	232.4
Januari 1935	74.3	164.3	74.5	169.-	45.4	178.8	140.-	81.6	18.8	88.4	168.3	237.4
Februari	78.4	166.4	80.1	171.8	45.7	173.4	140.6	79.9	19.8	93.9	166.4	232.7
Maart	79.2	165.4	78.4	170.5	47.8	162.7	136.5	73.1	18.-	91.8	164.8	208.4
April	81.2	165.3	81.8	175.6	48.9	171.6	151.-	76.-	18.5	100.2	161.7	214.5
Mei	83.-	166.1	84.2	179.7	45.3	172.8	173.8	79.3	17.3	99.8	162.8	226.-
Juni	82.6	167.1	86.1	180.1	44.6	177.1	186.3	86.3	17.7	97.2	169.4	232.9
Juli	81.8	166.4	85.-	178.9	44.1	176.6	187.3	84.4	17.4	94.3	175.2	224.-
Augustus	81.4	163.8	85.3	178.8	43.6	178.7	195.2	82.2	18.1	96.5	182.1	218.8
September	79.3	152.8	84.7	170.3	41.9	174.-	189.3	76.3	20.4	94.9	177.9	223.2

Schommelingen in het aandelen-indexcijfer. 2 Januari 1935 f 2.064.260.000 = 100.

2 Januari	100.-	6 Maart	103.8	1 Mei	109.4	3 Juli	117.-	4 Septemb.	114.3
9 "	102.4	13 "	103.2	8 "	110.6	10 "	115.8	11 "	114.2
16 "	103.8	20 "	104.2	15 "	111.6	17 "	115.7	18 "	114.4
23 "	108.1	27 "	106.1	22 "	115.5	24 "	120.-	25 "	114.1
30 "	106.1	3 April	109.1	29 "	116.7	31 "	116.8		
6 Februari	107.6	10 "	109.-	5 Juni	118.7	7 August.	118.8		
13 "	106.3	17 "	108.6	12 "	119.1	14 "	120.1		
20 "	107.3	24 "	108.7	19 "	116.6	21 "	118.4		
27 "	105.7			26 "	116.8	28 "	116.7		

¹⁾ Men zie voor de toelichting op dit overzicht het nummer van E.-S.B. van 15 Januari 1930, blz. 64. Nadruk verboden.

verwerkt, in Juli 225.000 ton en in Augustus 275.000 ton, zijnde voor acht maanden een hoeveelheid van 1.495.000 ton.

In Juli hoopte men, volgens een artikel in het maandbericht van de Antwerpsche Kamer van Koophandel, op een jaartotaal van 2 miljoen ton; volgens de laatste publicaties rekent men er op, dat er dit jaar door de laadbruggen 2½ miljoen ton goederen verwerkt zullen worden. Zooals hierboven reeds is vermeld, heeft het Antwerpsche Gemeentebestuur thans weer twee laadbruggen bijbesteld.

Van den totalen overslag was in 1934 een half miljoen ton erts, bijna een half miljoen ton inkomende kolen en ruim een half miljoen ton uitgaande kolen — hetgeen voor ieder dezer goederensoorten een maandgemiddelde vertegenwoordigt van 42.000 ton. In Augustus jl., dus in ééne maand, verwerkten de laadbruggen evenwel 102.000 ton erts en 110.000 ton kolen. In 1932 verwerkten de laadbruggen nog geen kwart van het ertsverkeer, in 1934 ruim een derde van de intusschen verdubbelde aanvoeren.

Emden. Sedert 1931 is het de Reichsbahn gelukt kolentransporten naar Emden te verwerven. Het kolenvoer op het Dortmund-Emskanaal is in 1934 de helft groter geweest dan in 1929, het spoorverkeer evenwel is vertienvoudigd; het eerste steeg met 900.000 ton, het tweede met ruim een miljoen ton.

Kolenaanvoer te Emden (in T. van 1000 kg)

	Langs het Dortmund-Emskanaal	Per spoor
1929.....	1.497.000	127.000
1930.....	1.542.000	24.000
1931.....	1.280.000	338.000
1932.....	2.080.000	500.000
1933.....	2.304.000	1.077.000
1934.....	2.385.000	1.209.000
Halfjaar 1935.....	925.000	726.000
Juli 1935.....	278.000	105.000
Augustus 1935.....	253.000	111.000

De Reichsbahn is pas in 1933, toen zij reeds een miljoen ton kolen naar Emden vervoerde, begonnen ook ertstransporten tot zich te trekken. In het eerste halfjaar van 1935 is uit Emden evenveel erts per spoor verzonden als in het geheele jaar 1934 of tweemaal zooveel als in 1929 (E.-S.B. No. 1028 pag. 791). Zal dit verband tusschen de kolen- en ertstransporten per spoor in de toekomst verdere verschuivingen van ertsaanvoeren naar Emden tengevolge hebben?

Bremen. De bijzonder groote toeneming van de kolenverscheppingen te Bremen — van 20.000 ton in 1930 tot ¼ miljoen ton in 1932 en 1½ miljoen ton in 1934, ja incl. Nordenham zelfs tot 2¼ miljoen ton — is vrijwel geheel aan de Reichsbahn ten goede gekomen. Een groote laadbrug, met kipper- en grijperinstallatie voor den overslag van kolen uit spoorwagen of schip, waarvan de bouw in 1933 was besloten, is in Mei jl. in gebruik genomen.

Pogingen worden sedert eenigen tijd in het werk gesteld om Zweedsche erts voor het Saarland over Bremen te betrekken, mits de Reichsbahn voor dit verkeer een uitzonderingstarief berekent. In de begroting van Bremen voor 1935/1936 is reeds een bedrag uitgetrokken voor de inrichting van een haven-

terrein met een kadelengete van 230 m, gelegen naast de koleninstallaties. Hier zouden dan twee nieuwe laadbruggen van 18 ton door het Röchling-Konzern worden opgericht. Intusschen zijn te Bremen de hoogovens van de Norddeutsche Hütte (Krupp), die sedert 1929 stil lagen, weder in bedrijf genomen; wellicht zal nu de ertsaanvoer voor plaatselijk gebruik nog een stimuleerenden invloed op den ertsdoorvoer uitoefenen.

Naast Rotterdam konden — begunstigd door beschermende maatregelen op het gebied der verkeers- en monetaire politiek, door voorkeurstarieven en premies — Emden, Antwerpen en Gent zich in korten tijd tot belangrijke ertshavens ontwikkelen; Bremen werkt plannen in eenzelfde richting uit. En dat, terwijl de totale ertsaanvoer langs den zeeweg voor N.W.-Europa, naar den omvang gerekend, nog steeds belangrijk kleiner is dan vóór de crisis en vóór den oorlog, en de expansiemogelijkheden ten aanzien van het ertsverkeer voor de naaste toekomst eerder beperkt zijn te achten. Het aandeel van Rotterdam in de N.W.-Europeesche ertsaanvoeren daalt voortdurend: de verkeersverplaatsing ten gunste van de niet-Rotterdamsche havens begint voor Rotterdam belangrijke afmetingen aan te nemen. De kolentransporten vloeien niet alleen af naar Emden, Bremen/Nordenham en Antwerpen, naar de bunkerhavens Zeebrugge en Vlissingen, er ontwikkelt zich in den laatsten tijd ook een nieuw kolenvoer: in 1934 en 1935 zijn in de continentale Noordzee-havens meer kolen verscheept dan vóór de crisis. Dit nieuwe verkeer komt aan de niet-Rotterdamsche havens ten goede. Het aandeel van Rotterdam in den continentalen kolenuitvoer daalt al evenzeer als voor het ertsverkeer.

Afvloeiing van ertstransporten wordt, met een zekere vertraging, gevolgd door verlies van uitgaande kolen. De nieuwe kolenuitvoer over Duitsche en Belgische zeehavens trekt ertsladingen. Nieuw, resp. groter ertsverkeer per Rijn- en binnenschip naar het achterland bezorgt aan de Belgische havens en aan Emden retourladingen in den vorm van exportkolen. De uitzonderingstarieven van de Reichsbahn voor kolenzendingen naar Emden en Bremen roepen ertsverkeer per spoor in het leven.

Tenslotte willen wij de *nieuwe havenoutillage* nog vermelden. Na Emden, richtten Antwerpen en Bremen zich geheel nieuw voor het erts- en kolenvoer in. De kleine havens langs den Nieuwen Waterweg en de Oude Maas, Gent, de bunkerstations Zeebrugge en Vlissingen bezitten of verkregen eveneens omvangrijke installaties. Te Antwerpen wordt thans wederom overgegaan tot uitbreiding van de kortelings in gebruik genomen outillage en te Bremen wordt een soortgelijke uitbreiding overwogen.

De verkeersverschuivingen, die voor het inkomend erts en de uitgaande kolen in de continentale N.W.-Europeesche zeehavens sedert eenige jaren zijn waar te nemen, zijn *geen incidenteele verschijnselen meer, veroorzaakt door maatregelen van tijdelijken aard*. Wanneer te eeniger tijd de betrokkenen uit eigen beweging eens tot opheffing van de bedoelde maatregelen mochten besluiten, zullen niet als het ware

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22/28 Sept. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	22/28 Sept. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	46.051	684.546	1.018.847	—	14.342	29.205	698.888	1.048.052
Rogge	5.030	160.958	324.139	—	701	15.257	161.659	339.396
Boekweit	221	15.319	17.462	—	—	—	15.319	17.462
Maïs	35.309	598.675	687.530	1.957	91.168	163.987	689.843	851.517
Gerst	10.024	232.332	287.156	—	23.523	41.480	255.855	328.636
Haver	3.739	110.061	92.232	—	1.660	3.195	111.721	95.427
Lijnzaad	1.665	139.300	164.654	9.696	275.283	180.257	414.583	344.911
Lijnkoek	2.065	36.130	56.149	—	—	25	36.130	56.174
Tarwemeel	416	14.350	15.486	—	4.404	2.208	18.754	17.694
Andere meelsoorten	1.070	22.108	43.818	—	2.348	5.655	24.456	49.473

vanzelf de oude toestanden en verhoudingen terugkeeren. Het verloop van de krommen in de grafieken, berekend volgens de methode der voortschrijdende twaalfmaandsgemiddelden, wijst veeleer op een tendens, die herstel op een peil, dat het vroegere benadert, des te meer uitsluit, naarmate het tijdperk van de verkeersverschuivingen langer duurt en hun omvang grooter wordt.

W. VAN LOOVEREN.

STATISTIEKEN.

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 30 September 1935 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-disconto
Europa.				
Londen *)	£	12.10 ⁸	7.26	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	59.45	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.73 ² / ₄	3
Brussel *)	100 Belga	34.59	24.97	2
Luxemburg	100 Franc	—	6.24 ¹ / ₂	—
Zürich *)	100	48.—	48.06	2 ¹ / ₂
Praag	100 Kronen	—	6.12	3 ¹ / ₂
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.85	3 ¹ / ₂
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.50	4
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.20	4 ¹ / ₂
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.80	6
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.39 ¹ / ₂	5
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17 ¹ / ₂	—
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	7
Milaan	100 Lira	13.09	12.05	5
Madrid	100 Peseta	48.—	20.20	5 ¹ / ₂
Lissabon	Escudo	2.68 ¹ / ₂	0.06 ⁵ / ₈	5
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	32.42 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Oslo *)	100 "	66.67	36.47 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Stockholm *)	100 "	66.67	37.45	2 ¹ / ₂
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	32.80	—
Warschau	100 Zloty	27.91	27 ¹ / ₂	5
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24 ¹ / ₂	6
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.25	5 ¹ / ₂ a 6
Tallinn (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	40.—	5 ¹ / ₂
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26 ¹ / ₂	3.20	4
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	—
Dantzig	100 Gulden	48.42	48.—	6
Amerika.				
New-York *)	\$	146.94 ¹ / ₂	147 ¹³ / ₁₆	1 ¹ / ₂
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.46 ³ / ₈	—
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.40 ¹ / ₂	—
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹	0.40 ¹ / ₂	—
La Paz (Bolivia) ³⁾	Boliviano	0.9080	0.09	—
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²	0.08 ¹ / ₂	—
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.06 ¹ / ₂	—
Bogota (Columbia) ³⁾	Peso	2.42	0.83 ¹ / ₂	—
Quito (Ecuador)	Sucre	0.49 ⁸	0.14	—
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.36 ³ / ₈	—
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	0.36	—
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.29	—
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00 ¹ / ₄	—
San José (C. Rica)	Colon	—	—	—
Guatemala	Quetzal	2.48 ¹ / ₂	1.49	—
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01	—
Managua (Nicar.) ³⁾	Cordoba	2.48 ¹ / ₂	1.49	—
San Salvador ³⁾	Colon	1.2440	0.74 ¹ / ₂	—
Azië.				
Calcutta	Rupee	0.91	0.54 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Batavia	Gulden I.G.	100	1.00 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂
Kobe	Yen	1.24	0.42 ¹ / ₂	3.65
Hongkong	Dollar	—	0.74 ¹ / ₂	—
Shanghai	Dollar	—	0.56 ³ / ₈	—
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.85 ¹ / ₂	—
Manilla	Phil. Peso	1.24	0.74 ¹ / ₂	—
Teheran ⁴⁾ (Perzië)	Pahlavi	—	8.32	—
Bangkok	Baht	—	0.67	—
Afrika.				
Kaapstad	£	12.10 ¹ / ₂	7.25 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂
Alexandrië	Egypt. £	12.42	7.44 ¹ / ₂	—
Australië.				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10 ¹ / ₂	5.81	—
Nieuw Zeeland	£	12.10 ¹ / ₂	5.83 ¹ / ₂	—

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. 4) Off. 0.36 vrije markt 0.09. 5) Munteenheid = Rial (= een Kran.) 6) Nom.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc Wissels. 6 17 Sept. '35	Lissabon 5 13 Dec. '34
	{ Bel. Binn. Eff. 6 17 Sept. '35	Londen 2 50 Juni '32
	{ Vrsch. in R.C. 6 17 Sept. '35	Madrid 5 9 Juli '35
Athene 7 14 Oct. '33	N.-York F.R.B.	1 1 Feb. '34
Batavia 4 1 Juli '35	Oslo 3 22 Mei '33
Belgrado 5 1 Febr. '35	Parijs 3 8 Aug. '35
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 25 Jan. '33
Boekarest 4 28 Aug. '35	Pretoria 3 15 Mei '33
Brussel 2 16 Mei '35	Rome 5 9 Sept. '35
Budapest 4 28 Aug. '35	Stockholm 2 1 Dec. '33
Calcutta 3 16 Febr. '33	Tokio 3.65 2 Juli '33
Dantzig 6 1 Mei '35	Weenen 3 10 Juli '35
Helsingfors 4 3 Dec. '34	Warschau 5 26 Oct. '33
Kopenhagen 3 22 Aug. '35	Zwits. Nat. Bk.	2 3 Mei '35

OPEN MARKT.

	1935				1934	1933	1914
	28 Sept.	23/28 Sept.	9/14 Sept.	2/7 Sept.	24/29 Sept.	25/30 Sept.	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	6	57/8-6	53/4-6	43/4-51/4	1/2-7/16	7/16-9/16	33/8-9/16
Prolong.	—	53/4-61/2	53/4-61/2	41/2-51/4	1	1	21/4-3/4
Londen Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/4-1	13/4-2
Partic. disc.	9/16	9/16	9/16	9/16-5/8	5/8-13/16	3/8-9/16	41/4-8/4
Berlijn Daggeld...	33/8	3-3/8	3-1/4	3-1/2	4-53/4	41/4-61/2	—
Maandgeld	3-1/2	3-1/2	23/4-31/4	23/4-31/4	41/2-6	41/2-6	—
Part. disc.	31/8	3-1/8	3	3	37/8	37/8	21/8-1/2
Warenw...	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	4-1/2	—
New York Daggeld...	1/4	1/4	1/4	1/4	1	1/2	13/4-21/2
Partic. disc.	5/16	5/16	5/16	5/16	3/8	3/4	—

1) Koers van 27 Sept. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia (1)
24 Sept. 1935	1.48 ¹ / ₁₆	7.27 ¹ / ₈	59.50	9.76 ¹ / ₄	25.04	100 ¹ / ₄
25 " 1935	1.48 ³ / ₁₆	7.30 ¹ / ₈	59.75	9.78	25.09	100 ¹ / ₄
26 " 1935	1.48 ⁵ / ₁₆	7.28 ¹ / ₈	59.57 ¹ / ₂	9.76 ¹ / ₄	25.02	100 ¹ / ₄
27 " 1935	1.48 ⁷ / ₁₆	7.28 ¹ / ₈	59.60	9.76 ¹ / ₄	25.02	100 ¹ / ₄
28 " 1935	1.48	7.26 ¹ / ₈	59.60	9.75 ¹ / ₄	25.00	100 ¹ / ₄
30 " 1935	1.47 ¹³ / ₁₆	7.26	59.45	9.73 ¹ / ₄	24.97	100 ¹ / ₈
Laagste d.w ¹⁾	1.47 ¹ / ₈	7.26 ¹ / ₈	59.50	9.74 ¹ / ₄	24.96	99 ¹ / ₂
Hoogste d.w ¹⁾	1.48 ³ / ₁₆	7.33	59.80	9.79	25.15	100 ¹ / ₈
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag ¹⁾	Boekarest ¹⁾	Milaan ^{**)}	Madrid ^{**)}
24 Sept. 1935	48.13	—	6.14	1.20	12.07 ¹ / ₂	20.22
25 " 1935	48.20	—	6.14	1.20	12.12 ¹ / ₂	20.27 ¹ / ₂
26 " 1935	48.10	—	6.14	1.20	12.07 ¹ / ₂	20.22 ¹ / ₂
27 " 1935	48.10	—	6.14	1.20	12.05	20.22 ¹ / ₂
28 " 1935	48.08	—	6.14	1.20	—	—
30 " 1935	48.06	—	6.15	1.20	12.05	20.20
Laagste d.w ¹⁾	48.—	—	6.10	1.15	12.—	20.15
Hoogste d.w ¹⁾	48.20	28.10	6.17 ¹ / ₂	1.25	12.15	20.30
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Hel-sing-fors ¹⁾	Buenos Aires ¹⁾	Montreal ¹⁾
24 Sept. 1935	37.60	32.50	36.55	3.20	40 ¹ / ₂	1.46 ¹ / ₈
25 " 1935	37.70	32.65	36.75	3.22 ¹ / ₂	40 ¹ / ₂	1.46 ¹ / ₈
26 " 1935	37.62 ¹ / ₂	32.55	36.65	3.21	40 ¹ / ₂	1.46 ¹ / ₈
27 " 1935	37.57 ¹ / ₂	32.55	36.65	3.20	40 ¹ / ₂	1.46 ¹ / ₈
28 " 1935	37.50	32.50	36.55	3.20	40 ¹ / ₂	1.46 ¹ / ₈
30 " 1935	37.45	32.42 ¹ / ₂	36.47 ¹ / ₂	3.21	40 ¹ / ₂	1.46 ¹ / ₈
Laagste d.w ¹⁾	37.30	32.30	36.35	3.17 ¹ / ₂	40	1.45 ¹ / ₈
Hoogste d.w ¹⁾	37.90	32.85	36.95	3.25	41	1.47 ¹ / ₈
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 ¹ / ₄	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't iste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
24 Sept. 1935	4,93 ¹ / ₈	6,60	40,28	67,60
25 " 1935	4,92	6,59 ¹ / ₈	40,27	67,54
26 " 1935	4,91 ¹ / ₈	6,59 ¹ / ₈	40,27	67,54
27 " 1935	4,91 ¹ / ₈	6,59 ¹ / ₈	40,26	67,54
28 " 1935	4,91 ¹ / ₂	6,59 ¹ / ₄	40,25	67,65
30 " 1935	4,91	6,59	40,25	67,70
1 Oct. 1934	4,91 ¹ / ₄	6,68 ¹ / ₂	40,50	68,25
Muntpariteit	4,86	3,90 ¹ / ₂	23,81 ¹ / ₄	40 ¹ / ₁₆

STATISTISCH OVERZICHT

	GRANEN EN ZADEN										TUINBOUWARTIKELEN						VLEESCH			
	TARWE 80 K.G. La Plata loco Rotterdam/Amsterdam per 100 K.G.		ROGGE 74 K.G. Bahia Blanca loco R'dam/A'dam per 100 K.G.		MAIS La Plata loco R'dam/A'dam per 2000 K.G.		GERST 64/65 K.G. La Plata loco Rotterdam/A'dam per 2000 K.G.		LIJNZAAD La Plata loco R'dam/A'dam per 1960 K.G.		DRUIVEN Black Alicante per K.G. Westland		TOMATEN A per 100 K.G. Westland		BLOEM-KOOL 1e soort p. 100 st. Grootebroek		RUND-VLEESCH (versch) Gem.v. 3kw. per 100 K.G. Rotterdam		VARKENS-VLEESCH (versch) per 100 K.G. Rotterdam	
	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%
1925	17,20	100,0	13,07	100,0	231,50	100,0	236,00	100,0	462,50	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1926	15,90	92,4	11,75	89,9	174,25	75,3	196,75	83,4	360,50	77,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1927	14,75	85,8	12,47	95,4	176,00	76,0	237,00	100,4	362,50	78,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1928	13,47	78,3	13,15	100,6	226,00	97,7	228,50	96,8	363,00	78,5	0,80	100,0	20, —	100,0	14,80	100,0	93, —	100, —	77,50	100, —
1929	12,25	71,2	10,87	83,2	204,00	88,1	179,75	76,2	419,25	90,6	0,64	80,0	16, —	80,0	17,23	116,4	96,40	103,7	93,12	120, —
1930	9,67	56,3	6,22	47,6	136,75	59,1	111,75	47,4	356,00	77,0	0,62	77,5	20, —	100,0	14,22	96,1	108, —	116,1	72,90	94, —
1931	5,55	32,3	4,55	34,8	84,50	36,5	107,25	45,4	187,00	40,4	0,49	61,3	14,50	72,5	7,54	50,9	88, —	94,6	48, —	61, —
1932	5,22	30,4	4,62	35,4	77,25	33,4	100,75	42,7	137,00	29,6	0,41	51,3	11,50	57,5	9,92	67,0	61, —	65,6	37,50	48, —
1933	5,02	29,2	3,55	27,2	68,50	29,6	70,00	30,0	148,00	32,0	0,31	38,8	8,21	41,1	6,69	45,2	52, —	55,9	49,50	63, —
1934	3,67	21,4	3,32	25,4	70,75	30,6	75,75	32,1	142,50	30,8	0,27	33,8	5,53	27,7	8,26	55,8	61,50	66,1	46,65	60, —
Jan. 1934	4,75	27,6	3,10	23,7	65,25	28,2	58,00	24,6	144,25	31,2	—	—	—	—	—	—	62,50	67,2	53,75	69, —
Febr. "	3,40	19,8	2,77	21,2	65,25	28,2	58,50	24,8	133,00	28,8	—	—	—	—	—	—	63, —	67,7	53,50	69, —
Maart "	3,25	18,9	2,72	20,8	70,75	30,6	58,75	24,9	132,00	28,5	—	—	—	—	—	—	61,75	66,4	50,50	65, —
April "	3,20	18,6	2,70	20,7	70,50	30,5	56,75	24,0	136,50	29,5	—	—	—	—	—	—	63,50	68,3	49,12	63, —
Mei "	3,32	19,2	2,87	21,9	62,00	26,8	63,00	26,7	154,50	33,4	—	—	—	—	—	—	65,75	70,7	47,50	61, —
Juni "	3,67	21,4	3,17	24,3	65,00	28,1	74,75	31,7	156,50	33,8	—	—	—	—	—	—	63,25	68,0	43,75	56, —
Juli "	3,80	22,1	3,30	25,3	71,50	30,9	78,75	33,4	151,25	32,7	—	—	—	—	—	—	63, —	67,7	44,62	57, —
Aug. "	4,37	25,4	4,27	32,7	83,25	36,0	93,50	39,6	159,25	34,4	0,35	43,8	5,89	29,5	—	—	63,95	68,8	43,30	55, —
Sept. "	4, —	23,3	4,15	31,7	77,25	33,4	93,25	39,5	145,50	31,5	0,25	31,3	2,02	10,1	11,21	75,7	63,55	68,3	42,62	55, —
Oct. "	3,50	20,3	3,70	28,3	69,50	30,0	93,50	39,6	135,25	29,2	0,21	26,3	5,92	29,6	6,19	41,8	60,70	65,3	42,12	54, —
Nov. "	3,50	20,3	3,45	26,4	71,25	30,8	89,25	37,8	127,75	27,6	—	—	—	—	7,37	49,8	53,75	57,8	44,50	57, —
Dec. "	3,45	20,1	3,55	27,2	76,25	32,9	91,00	38,6	134,00	29,0	—	—	—	—	—	—	53,15	57,2	44,65	57, —
Jan. 1935	3,30	19,2	3,52	27,0	74,25	32,1	89,25	37,8	137,25	29,7	—	—	—	—	—	—	53,62	57,7	45,62	58, —
Febr. "	3,20	18,6	3,37	25,8	68,00	29,4	71,25	30,2	124,25	26,9	—	—	—	—	—	—	51,90	55,8	47,55	61, —
Maart "	3,20	18,6	3,07	23,5	67,75	29,3	64,00	27,1	120,50	26,1	—	—	—	—	—	—	51,40	55,3	51,20	66, —
April "	4,07	23,7	2,95	22,6	70,75	30,6	66,75	28,0	125,00	27,0	—	—	—	—	—	—	51,92	55,8	50,25	64, —
Mei "	4,05	23,5	2,90	22,2	59,90	25,9	67,25	28,5	125,50	27,1	—	—	—	—	—	—	49,80	54,6	48,50	62, —
Juni "	4,02	23,4	2,90	22,2	57,50	24,8	75,00	31,8	124,25	26,9	—	—	—	—	—	—	48, —	51,6	46,12	59, —
Juli "	3,92	22,8	2,55	19,5	54,50	23,5	66,75	28,3	124,50	26,9	—	—	10,19	50,9	—	—	48, —	48, —	47,37	61, —
Aug. "	4,25	24,7	2,62	20,1	55,25	23,9	64,50	27,3	132,25	28,6	0,42	52,5	7,29	36,5	—	—	44,80	48,2	52,55	67, —
2 Sept. "	4,35	25,3	2,80	21,4	55,00	23,8	61,00	25,8	135,50	29,3	0,31	38,8	3,15	15,8	6,90	46,4	44, —	47,3	53,50	69, —
9 "	4,70	27,3	2,80	21,4	54,00	23,3	61,00	25,8	136,00	29,4	0,27	33,8	6,40	32,0	6,13	41,4	44, —	47,3	55, —	71, —
16 "	4,90	28,5	2,5	22,6	57,50	24,8	66,00	28,0	136,50	29,5	0,27	33,8	4,97	24,9	6,03	40,7	43, —	46,2	55, —	74, —
23 "	5,10	29,7	3,30	25,3	57,50	24,8	68,00	28,8	145,00	31,4	0,23	28,8	3,27	16,4	7,33	49,5	42,50	45,7	60, —	77, —
30 "	4,80	27,9	3,10	23,7	55,00	23,8	67,00	28,4	144,00	31,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. van Jan. 1931 tot 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74/5 K.G. Hongaarsche vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische; van 23 Mei 1932 tot 2 Oct. 1933 No. 2 Canada. 3) Tot 1934 Canada. Van 19 Sept. '32 tot 24 Juli '33 62/63 K.G. Z.-Russ. 4) De jaren 1928 en 1929 Broek op Langendijk. 5) 6 Sept. 6) 7 Sept. 7) 13 Sept. 8) 21 Sept. 9) 27 Sept. 10) 5 Sept. 11) 12 Sept.

	MINERALIEN						TEXTIELGOEDEREN						DIVERSEN							
	STEENKOLEN Westfaalsche/ Hollandsche bunkerkolen, ongezeefd f.o.b. R'dam/A'dam per 1000 K.G.		PETROLEUM Mid. Contn. Crude 33 t/m 33,90 Bé s.g. per barrel		BENZINE Gulf exp. 64/66 ^o §cts. per U.S. gallon		KATOEN			WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.			WOL gekamde Australische, Crossbred Col- onial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.		KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.		KALK- SALPETER Gld. per 100 K.G. netto			
	fl.	%	§	%	§cts.	%	§cts.	%	pence	%	pence	%	pence	%	fl.	%	fl.	%		
1925	10,80	100,0	1,68	100,0	14,86	100, —	23,25	100,0	29,27	100, —	9,35	100, —	55,00	100,0	pence	—	—	—		
1926	17,90	165,7	1,89	112,5	13,65	91,9	17,55	75,5	16,24	55,5	6,30	67,4	47,25	85,9	24,75	83,9	28,46	82,0	11,61	96, —
1927	11,25	104,2	1,30	77,4	14,86	100, —	17,50	75,3	16,78	57,3	7,27	77,8	48,50	88,2	26,50	89,8	40,43	116,5	11,48	95, —
1928	10,10	93,5	1,20	71,4	9,98	67,2	20,00	86,0	19,21	65,6	7,51	80,4	51,50	93,6	30,50	103,4	47,58	137,1	11,48	95, —
1929	11,40	105,6	1,23	73,2	10, —	67,3	19,15	82,4	17,05	58,2	6,59	70,5	39, —	70,9	25,25	85,6	32,25	92,9	10,60	88, —
1930	11,35	105,1	1,12	66,7	8,77	59,0	13,55	58,3	12, —	41,0	3,92	41,9	26,75	48,6	16,25	55,1	25,36	73,1	9,84	82, —
1931	10,05	93,1	0,58	34,5	5,04	33,9	8,60	37,0	7,33	25,0	3,08	33,0	21,50	39,1	12,00	40,7	18,65	53,7	8,61	71, —
1932	8,00	74,1	0,41	48,2	4,50	30,3	6,45	27,7	5,21	17,8	3,11	33,3	16,00	29,1	8,50	28,8	11,15	32,1	6,15	51, —
1933	7,00	64,8	0,85	26,8	3,61	24,3	6,75	29,0	5,13	17,5	2,78	29,7	19,25	35,0	9,50	32,2	13,26	38,2	6,18	51, —
1934	6,20	57,4	0,63	37,5	2,88	19,4	7,35	31,6	5,32	18,2	2,68	28,7	19,25	35,0	10,25	34,7	12,07	34,8	6,11	50, —
Jan. 1933	7,05	65,3	0,53	31,5	4,16	28,0	6,15	26,5	5,13	17,5	2,95	31,6	15,75	28,6	8,25	28,0	11,50	33,1	6,30	52, —
Febr. "	7,20	66,7	0,38	22,6	3,97	26,7	6,10	26,2	4,98	17,0	2,78	29,7	15,50	28,2	8,25	28,0	10,38	29,9	6,40	53, —
Maart "	7,25	67,1	0,38	22,6	3,87	26,1	6,40	27,5	4,97	17,0	2,77	29,6	15,25	27,7	7,75	26,3	10,75	31,0	6,40	53, —
April "	7,15	66,2	0,37	22,0	3,67	24,7	6,65	28,6	5,18	17,7	2,68	28,7	15,75	28,6	7,75	26,3	11,25	32,4	6,40	53, —
Mei "	7,15	66,2	0,23	14,0	2,95	19,9	7,30	31,4	5,60	19,1	3,07	32,8	17,00	30,9	8,25	28,0	10,25	35,3	6,40	53, —
Juni "	7,15	66,2	0,25	15,2	3,02	20,3	7,85	33,8	5,85	20,0	3,25	34,8	18,50	33,6	9,00	30,5	15,75	45,4	6,40	53, —
Juli "	7,05	65,3	0,41	24,4	3,33	22,4	7,60	32,7	5,76	19,7	3,20	34,2	20,75	37,7	9,75	33,1	16, —	46,1	6,40	53, —
Aug. "	6,95	64,4	0,37	22,0	3,37	22,7	6,90	29,7	5,39	18,4	2,91	31,1	20,75	37,7	9,75	33,1	14,75	42,5	5,80	48, —
Sept. "	6,85	63,4	0,52	31,0	3,50	23,6	6,60	28,4	4,70	16,1	2,54	27,2	21,50	39,1	10,50	35,6	15,13	44,1	5,85	48, —
Oct. "	6,60	61,1	0,66	39,3	4,04	27,2	6,40	27,5	4,55	15,5	2,48	26,5	20,75	37,7	10,75	36,4	14,50	41,8	5,90	49, —
Nov. "	6,75	62,5	0,66	39,3	3,72	25,0	6,25	26,9	4,63	15,8	2,39	25,6	23,75	43,2	12,00	40,7	13,38	38,6	5,95	49, —
Dec. "	6,95	64,4	0,67	39,9	3,75	25,2	6,50	28,0	4,89	16,7</										

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

	ZUIVEL EN EIEREN								METALEN											
	BOTER per K.G. Leeuwarder Comm. Noteering	BOTER p.K.G. Heffing Crisis Zuivel-Centr.	KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 K.G.	EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton	GIETRIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen	ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton	GOUD cash Londen per ounce fine	ZILVER cash Londen per Standard Ounce								
	fl.	%	fl.	%	£	%	£	%	sh.	%	sh.	%	£	%	sh.	%	pence	%		
1925	2,31	100,0	56,-	100,0	62,1/6	100,0	36,8/6	100,0	261,17/-	100,0	73/-	100,0	67/-	100,-	36,3/6	100,-	85/6	100,-	32 1/8	100,0
1926	1,98	85,7	43,15	77,1	88,8	58,1/-	93,5	31,1/6	290,17/6	111,1	86/6	118,5	68/8	102,5	34,2/6	94,3	85/-	99,5	28 1/16	89,3
1927	2,03	87,9	43,30	77,3	7,96	86,7	55,14/-	89,7	24,4/-	66,4	290,4/-	110,8	73/-	100,0	64/6	96,3	28,10/-	78,8	85/-	99,5
1928	2,11	91,3	48,05	85,8	7,99	87,0	63,16/-	102,8	21,1/-	57,8	227,5/-	86,8	66/-	90,4	62/8	93,5	25,5/6	69,9	85/-	99,5
1929	2,05	88,7	45,40	81,1	8,11	88,3	75,14/-	121,9	23,5/-	63,8	203,15/6	77,8	70/6	96,6	68/9	102,6	24,17/6	68,8	85/-	99,5
1930	1,66	71,9	38,45	68,7	6,72	73,2	54,13/-	88,0	18,1/6	49,6	142,5/-	54,3	67/-	91,8	59/6	88,8	16,17/-	46,6	85/-	99,5
1931	1,34	58,0	31,30	56,9	5,35	58,3	36,5/-	58,4	12,1/-	33,1	110,1/-	42,0	55/-	75,3	47/6	70,9	11,10/6	31,9	92/6	108,2
1932	0,94	40,7	22,70	40,5	4,14	45,1	22,17/-	36,8	8,12/-	23,6	97,2/-	37,1	42/-	57,5	37/-	55,2	9,16/-	27,1	118/-	138,0
1933	0,61	26,4	20,20	36,1	3,71	40,4	22,2/6	35,6	7,17/6	21,6	131,18/-	50,4	41/-	56,2	35/-	52,2	10,12/6	29,4	124,7 3/4	145,8
1934	0,45	19,5	18,70	33,4	3,45	37,6	18,14/6	30,2	6,15/6	18,6	141,19/6	54,2	40/-	54,8	33/7	50,1	8,9/-	23,4	137,7 3/4	161,0
Jan. '34	0,50	21,6	20,40	36,4	5,05	55,0	21,7/-	34,4	7,7/-	20,2	148,3/-	56,8	39/6	54,1	36/-	53,7	9,12/-	26,5	129/6	151,5
Feb. "	0,47	20,3	21,55	38,5	3,68	40,1	20,9/6	33,0	7,4/-	19,8	140,13/-	53,7	39/6	54,1	36/5	54,4	9,6/-	24,9	137/1	160,3
Mrt. "	0,44	19,0	19,90	35,5	2,71	29,5	20,3/-	32,5	7,3/6	19,7	144,15/6	55,3	40/6	55,5	35/3	52,6	9,2/-	25,2	136/8	159,8
Apr. "	0,42	18,2	17,20	30,7	2,72	29,0	20,14/6	33,4	7,4/6	19,8	150,10/6	57,5	41/6	56,8	34/2	51,0	9,7/6	25,9	135,1 1/2	158,0
Mei. "	0,41	17,7	16,05	28,7	2,54	27,7	20,4/-	32,5	6,16/6	18,7	144,19/6	55,4	40/6	55,5	32/9	48,9	9,2/-	25,2	136/3	159,0
Juni. "	0,41	17,7	19,40	34,6	2,74 1/2	29,9	19,18/6	32,1	6,14/-	18,4	140,1/-	53,5	40/6	55,5	31,9	47,4	8,16/-	24,3	137,8 1/4	161,1
Juli. "	0,40	17,3	21,50	38,4	2,81	30,6	18,11/-	29,9	6,14/6	18,5	142,9/-	54,0	40/6	55,5	32/4	48,2	8,6/-	22,9	137,1/1	161,4
Aug. "	0,43	18,6	20,90	37,3	3,32 1/2	36,2	17,6/-	27,9	6,14/-	18,4	139,7/6	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	8,7/6	23,2	138/6	162,0
Sept. "	0,43	18,6	18,12 1/2	32,4	3,31	36,1	16,10/-	26,6	6,5/6	17,2	137,17/-	52,6	39/6	54,1	32/6	48,5	7,17/-	21,7	141/-	164,9
Oct. "	0,43	18,6	17,37 1/2	31,0	3,95	43,0	16,3/-	26,0	6,6/-	17,3	137,19/6	52,7	39/6	54,1	32/6	48,5	7,7/-	20,3	141,10	165,9
Nov. "	0,47	20,3	17,-	30,4	4,52 1/2	49,3	16,11/6	26,7	6,8/-	17,6	139,8/-	53,2	40/-	54,8	32/6	48,5	7,7/6	20,4	139,6 1/2	163,2
Dec. "	0,54	23,4	15,12 1/2	27,0	4,07	44,3	16,16/-	27,1	6,9/-	17,3	137,8/6	52,5	39/6	54,1	34/1	50,9	7,4/6	20,0	140,6 1/2	164,4
Jan. '35	0,58	25,1	14,95	26,7	3,12 1/2	34,0	16,19/-	27,3	6,5/-	17,2	138,11/-	52,9	39/6	54,1	34/6	51,5	7,6/6	20,4	141,10 1/2	165,9
Feb. "	0,52	22,5	14,37 1/2	25,7	3,20	34,9	16,4/-	26,1	6,4/-	17,0	136,8/-	52,1	39/6	54,1	34/6	51,5	7,3/6	19,8	142/8	166,9
Mrt. "	0,37	16,0	13,30	23,8	2,74	29,8	16,8/-	26,4	6,7/6	17,5	124,5/6	47,5	38/-	52,1	33/9	50,4	7,-	19,4	147/5	172,4
Apr. "	0,37	16,0	11,50	20,5	2,31 1/2	25,2	18,8/-	29,6	7,5/6	20,0	131,-6	50,0	38/6	52,7	33/6	50,0	7,11/-	20,9	144/5	168,9
Mei. "	0,34	14,7	11,85	21,2	2,38 1/2	26,0	20,-	32,2	8,6/6	22,9	135,5/6	51,7	39/-	53,4	33/6	50,0	8,15/6	24,3	142,3 1/2	166,4
Juni. "	0,41	17,7	11,95	21,3	2,41 1/2	26,3	18,16/-	30,3	8,11/6	23,5	136,5/6	52,0	39/6	54,1	33/6	50,0	8,11/-	23,6	141/6	165,5
Juli. "	0,44	19,0	12,37 1/2	22,1	2,54	27,7	18,10/-	29,8	8,13/-	23,7	140,11/6	53,7	39/6	54,1	33/6	50,0	8,10/-	23,5	140,10	164,7
Aug. "	0,46	19,9	15,10	27,0	3,31 1/2	36,1	19,15/-	31,8	9,11/-	26,2	135,12/6	51,8	40/-	54,8	33/6	50,0	8,18/6	24,7	140,4	164,1
2 Sep. "	0,53 1/2	22,9	15,50 1/2	27,7	2,65	28,9	20,2/6	32,4	9,4/-	25,3	134,7/-	51,3	40/-	54,8	33/6	50,0	9,10/-	26,3	140,3	164,0
9 "	0,63 1/2	27,3	18,50 1/2	33,0	3,60	39,2	20,3/-	32,5	9,8/6	25,9	131,14/-	50,3	39/6	54,1	33/6	50,0	9,4/-	25,4	141/2	165,1
6 "	0,58 1/2	25,1	22,- 1/4	37,3	3,05	33,2	20,12/6	33,2	9,14/-	26,6	135,3/-	51,6	39/6	54,1	33/6	50,0	9,4/-	25,4	140/5	164,2
23 "	0,58 1/2	25,1	25,-	44,6	3,05	33,2	20,14/-	33,3	10,-	27,5	135,9/-	51,7	39/6	54,1	33/6	50,0	9,7/-	25,8	141/6	165,5
30 "	0,9 1/2	39,3	34,5	37,6	3,45	37,6	20,19/6	33,8	10,6/6	28,3	139,10/-	53,3	39/6	54,1	33/6	50,0	9,15/-	27,0	141,6 1/2	165,5

Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2.) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van n. 1928 Matting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei-1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei-19 Sept. 1932 No. 3 19 Sept. 19) 26 Sept. 14) 20 Sept.

	BOUWMATERIALEN				KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFER	
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M ³	STEENEN		CA CAO G.F. Accra per 50 K.G. c.i.f. Nederland	COPRA Ned.-Ind. f. m. s. per 100 K.G. Amsterdam	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.	RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.	THEE Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 K.G.		Grondstoffen	Koloniale producten				
	f	%	f	%	sh.	%	cts.	%	sh.	%	fl.	%	cts.	%	100.0	100.0
1925	159,75	100	15,50	100,-	19,-	100,-	35,87 1/2	100,0	2,11,625	100,0	18,75	100,0	84,5	100,0	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	15,75	101,6	19,50	102,6	49,-	115,3	2,-	67,4	17,50	93,3	84,25	111,5	96,0	102,6
1927	160,50	100,5	14,50	93,5	18,50	97,4	68,-	160,0	1/6,375	51,6	19,12 1/2	102,0	82,75	97,9	87,5	109,1
1928	151,50	94,8	12,-	77,4	18,50	97,4	57/3	134,9	-10,75	30,2	15,85	84,5	75,25	89,1	84,6	97,4
1929	146,00	91,4	14,-	90,3	21,25	111,8	45/10	107,9	-110,25	28,8	13,-	69,3	69,25	82,0	81,9	85,5
1930	141,50	88,6	12,50	80,6	20,75	109,2	34/11	82,2	-15,875	16,5	9,60	51,2	60,75	71,8	66,0	64,3
1931	110,75	69,3	10,25	66,1	20,25	106,6	22/5	52,8	-3	8,4	8,-	42,7	42,50	50,3	46,8	46,6
1932	69,00	43,2	9,25	59,7	15,-	78,9	19/6	45,9	-1,75	4,9	6,32 1/2	33,7	28,25	33,4	36,1	38,0
1933	73,50	46,0	10,-	64,5	12,75	67,1	15/4	36,0	-12,25	6,3	5,52 1/2	29,5	32,75	38,7	35,2	34,7
1934	76,50	47,9	8,50	54,8	10,50	55,3	13/6	31,8	-13,875	10,9	4,07 1/2	21,7	40	47,3	34,4	32,1
Jan. '33	70,00	43,8	9,25	59,7	13,50	71,1	16/6	38,8	-1,625	4,6	5,37 1/2	28,7	25	29,6	33,2	34,1
Febr. "	70,00	43,8	9,25	59,7	13,-	68,4	15/9	37,1	-1,5	4,2	5,60	29,9	26,75	31,7	32,1	34,4
Mrt. "	70,00	43,8	9,50	61,3	12,25	64,5	16/3	38,2	-1,5	4,2	6,-	32,0	26,25	31,1	32,4	34,9
Apr. "	70,00	43,8	9,75	62,6	12,75	67,1	15/5	36,3	-1,625	4,6	6,07 1/2	32,4	27,50	32,5	32,8	34,9
Mei. "	70,00	43,8	9,50	61,3	12,50	65,8	16/6	38,8	-2	5,6	6,02 1/2	32,1	26,50	31,4	34,2	35,0
Juni. "	72,50	45,4	10,-	64,5	13,-	68,4	18/1	42,6	-2,375	6,7	6,35	33,9	31	36,7	37,2	37,5
Juli. "	75,00	46,9	10,25	66,1	13,-	68,4	17/8	41,6	-2,625	7,4	5,92 1/					

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	14 Sept. 1935	21 Sept. 1935	23/28 Sept. 1935 Laagste	28 Sept. 1935 Hoogste
Alexandrië...	Piast. p. £	97 1/2	97 1/2	97 1/2	97 1/2
Athene ...	Dr. p. £	517	517	515	517
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest ..	Pen. p. £	16 1/2	16 1/2	16 1/2	16 1/2
Buenos Aires	p. peso p. £	18.35	17.55	17.50	18.50
Calcutte ...	Sh. p. rup.	1/6 1/8	1/6 1/8	1/6 3/32	1/6 1/8
Constantin..	Piast. p. £	613	612	613	613
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/0 13/32	2/0 1/16	2/0	2/0 7/8
Kobe	Sh. p. yen	1/2 1/8	1/2 1/16	1/2	1/2 1/8
Lissabon....	Escu. p. £	110 1/8	110 1/8	109 1/8	110 1/8
Mexico	\$ per £	18	18	17 1/2	18 1/2
Montevideo 2)	d. per £	19 1/2	20 1/2	19 1/2	20 1/2
Montreal ..	\$ per £	4.96 1/2	4.98 1/4	4.96	4.99 1/4
Riod.Janeiro 3)	d. per Mil.	2 1/8	2 1/16	2 1/8	2 1/16
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/6 1/8	1/6 1/8	1/6	1/6 1/8
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/32	2/4 3/32	2/4	2/4 1/4
Valparaiso 4)	\$ per £	118	119	118	119
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/4	26 1/8	25 1/2	26 1/2

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen. 11 Sept. 17.03; 27 Sept. 17.02. 2) Offic. not. 14 Sept. 39 1/8; 16 Sept. 39 1/2; 20 Sept. 39 1/8; 23 Sept. 39 1/4; 25 Sept. 39 1/16; 26 Sept. 39 1/16. 3) Id. 11 Mrt. 4) 1/4. 5) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 1)

Londen 1) (N.York 2)		Londen	
24 Sept. 1935..	29 3/16	63 3/8	24 Sept. 1935....
25 „ 1935..	29 1/16	65 1/4	25 „ 1935....
26 „ 1935..	29 1/16	65 3/8	26 „ 1935....
27 „ 1935..	29 1/16	65 3/8	27 „ 1935....
28 „ 1935..	29 1/16	65 3/8	28 „ 1935....
30 „ 1935..	29 1/16	65 3/8	30 „ 1935....
1 Oct. 1934..	22 1/16	50	1 Oct. 1934....
27 Juli 1914..	24 1/16	59	27 Juli 1914....

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	14 Sept. 1935	23 Sept. 1935
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	—	f 11.659.812,67
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 66.513,21	—
Voorschotten op ultimo Augustus 1935 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting	7.680.072,61	7.680.072,61
Voorschotten aan Ned.-Indië	121.907.272,08	116.525.634,22
Idem aan Suriname	12.684.516,40	12.733.268,79
Idem aan Curaçao	1.192.689,14	1.223.157,05
Kasvord.weg. credietverst. a/h. buitenl.	122.181.310,68	121.972.027,50
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen	40.684.628,42	—
Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfonds 1)	—	29.519.740,45
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)	30.138.169,33	31.698.871,98
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgeld-leeningen aan gemeenten (saldo)...	32.619.835,28	32.883.035,28
Verplichtingen		
Voorschot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	f 2.395.460,27	f 187.197,21
Schuld a. d. Bank v. Ned. Gem.	—	386.795.000,—
Schatkistbiljetten in omloop	386.795.000,—	386.795.000,—
Schatkistpromessen in omloop	153.050.000,—	157.020.000,—
w.v. rechtstr. bij De Ned. Bank gepl.	—	10.000.000,—
Zilverbons in omloop	1.214.476,50	1.212.653,—
Schuld op ultimo Augustus 1935 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondb. e. d. gem. fondsbel. alsmede op. op die bel. en op de vermogens belasting...	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	492.926,46	453.305,22
Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1)	69.384.901,25	56.948.161,19
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	—	—
Id. aan diverse instellingen 1)	119.739.211,34	119.734.522,09

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

	21 Sept. 1935	28 Sept. 1935
Vorderingen:		
Saldo Javasche Bank	f 1.278.000,—	—
Saldo b. d. Postchèque- en Girodienst	572.000,—	992.000,—
Betaalmiddelen in 's Lands kas	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	116.526.000,—	114.142.000,—
Schatkistpromessen	—	—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	226.000,—	226.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.	555.000,—	504.000,—
Voorschot van de Javasche Bank	—	661.000,—

SURINAAMSCH-BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekening 1)
24 Aug. 1935..	814	1.128	435	571	1.719
17 „ 1935..	815	1.058	430	570	1.707
10 „ 1935..	804	1.061	463	573	1.716
3 „ 1935..	805	1.158	418	580	1.769
27 Juli 1935..	819	1.052	399	581	1.711
5 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitp. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 30 September 1935.

Activa.	
Binnenl. Wis. (Hfdbk. f)	57.340.586,09
sels, Prom., (Bijbnk. „)	3.557.741,05
enz. in disc. (Ag.sch. „)	4.512.200,61
Papier o. h. Buiteni. in disconto	—
Idem eigen portef. f	1.074.500,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	1.074.500,—
Beleeningen (Hfdbk. f 150.181.114,17 1)	—
incl. vrsch. (Bijbnk. „ 13.488.158,91)	—
in rek.-crt. (Ag.sch. „ 48.921.883,08)	—
op onderp. f	212.591.156,16
Op Effecten	f 206.267.711,30 1)
Op Goederen en Spec. „	6.323.444,86
Voorschotten a. h. Rijk	5.996.814,70
Munt, Goud	f 132.096.750,—
Muntmat., Goud „	403.984.227,82
Munt, Zilver, enz.	f 536.080.977,82
Muntmat., Zilver.. „	21.082.876,60
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen	39.583.358,95
Gebouwen en Meub. der Bank	4.600.000,—
Diverse rekeningen	2.592.939,15
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	15.486.148,55
	f 904.499.299,68
Passiva.	
Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefondsen	4.049.884,01
Bijzondere reserve	5.675.000,—
Pensioenfondsen	9.956.761,37
Bankbiljetten in omloop	819.317.255,—
Bankassigatiën in omloop	177.065,68
Rek.-Cour. (Het Rijk f saldo's: (Anderen „ 42.116.751,19)	42.116.751,19
Diverse rekeningen	3.206.582,25
	f 904.499.299,68
Beschikbaar metaalsaldo	f 213.636.395,11
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	534.090.987,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht	10.000.000,—
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f 71.153.775,—
2) Waarvan in het buitenland	46.265.954,29

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
30 Sept. '35	132097	403.984	819.317	42.294	213.636	65
23 „ '35	129097	412.814	786.074	46.121	231.874	68
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekening 1)
30 Sept. 1935	65.411	10.000	212.591	1.074	2.593
23 „ 1935	63.995	10.000	181.732	1.074	4.833
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
28 Sep. '35 2)	103.480	—	163.220	19.840	30.256
21 „ '35 2)	106.230	—	163.440	19.970	32.866
31 Aug. 1935	85.017	23.752	165.281	23.523	33.247
24 „ 1935	85.017	23.150	164.715	20.882	33.927
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaal.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekening 1)	Dek-kings-percentage
28 Sep. '35 2)	2.700	78.140	—	10.300	57
21 „ '35 2)	2.260	76.290	—	10.210	58
31 Aug. 1935	2.295	11.285	58.186	10.622	58
24 „ 1935	1.826	11.215	55.549	11.168	58
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.